ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

27. 1. 1984. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLV • 25 ДИН

БРОЈ 1674

У овом броју:

ДЕСЕТ НАЈБОЉИХ ПУТУЈЕ НА ХВАР

■

У идућем броју:

НАГРАЂЕНЕ ШКОЛЕ И ЈОШ 206 ИМЕНА ДОБИТНИКА НА КОНКУРСУ „ЗМАЈ"

■

ЈАСМИНА МИЉАНИЋ,
ученица 6. разреда Основне школе „М. Лабудовић – Лабуд", Барошевац

Веровали или не!

БАБА-ТАГВА

КОПЉАНИК ЈЕДНОГ ПЛЕМЕНА У ПАПУИ - НОВОЈ ГВИНЕЈИ, КАО ДЕО КОСТИМА ПРИЛИКОМ РИТУАЛА, НОСИ ГАС-МАСКУ ИЗ II СВЕТСКОГ РАТА ДА БИ ИЗГЛЕДАО ШТО СТРАШНИЈЕ.

Мелик Ел Азис

ВЛАДАР ЈЕМЕНА ОД 1196. ДО 1202. ГОДИНЕ НАРЕДИО ЈЕ ДА МУ СЕ САШИЈЕ ЦАРСКИ ОГРТАЧ СА ШЛЕПОМ ДУГАЧКИМ 18 МЕТАРА. МЕЛИКОВО РАСИПНИШТВО ТОЛИКО ЈЕ РАЗБЕСНЕЛО ЊЕГОВЕ ПОДАНИКЕ ДА СУ СЕ ДИГЛИ ПРОТИВ ЊЕГА И УБИЛИ ГА.

МОРСКА ИГУАНА

СА ОСТРВА ГАЛАПАГОС, ХРАНИ СЕ МОРСКИМ РАСТИЊЕМ, АЛИ ИМА ЖЛЕЗДЕ КОЈЕ СПРЕЧАВАЈУ ДА ПРОГУТА И СЛАНУ МОРСКУ ВОДУ.

ХАРВИ ПАРИ

ИЗ ХОЛИВУДА (САД), У СВОЈОЈ ДУГОЈ КАРИЈЕРИ ДУБЛЕРА, У НАЈОПАСНИЈИМ СЦЕНАМА ГЛУМИО ЈЕ УМЕСТО ХЕМФРИЈА БОГАРТА, БРАЋЕ МАРКС, РОНАЛДА РЕГАНА, ПА ЧАК И ШИРЛИ ТЕМПЛ. ЈОШ ЈЕ АКТИВАН ИАКО ИМА 82. ГОДИНЕ.

ЏЕНИФЕР ИГРАМ

ИЗ ОДЕСЕ (САД), РОЂЕНА ЈЕ 4 СЕПТЕМБРА 1970, ЊЕНА МАЈКА 4 АВГУСТА 1951, БАКА 4 ЈУНА 1921, А ПРАБАКА 4 АПРИЛА 1895. ГОДИНЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

● ● ● осамдесетогодишњи уметник светског гласа Салвадор Дали дао је нацрт за израду специјалне боце за парфем који се прави од деведесет врста екстраката различитих цветова. Боца је у облику маске и тешка је око једног килограма. У продају је пуштен ограничен број од само пет хиљада копија са потписом уметника и свака кошта ни мање ни више него 3000 долара.

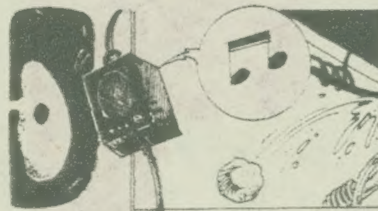
● ● ● бразилски рибари су недавно улов-ли ражу дугачку 1,30 метара која може, када је у опасности, да произведе електрицитет јачине 35 волти.

● ● ● на годишњој скупштини удружења дијабетичара САД приказан је инхалатор намењен болесницима од шећерне болести. Он треба да замени ињекције инсулина које се свакодневно дају овим болесницима. Према изнетим подацима инсулин се удисањем апсорбује преко слузокоже носа. Рачуна се да ће се овај инхалатор на тржишту појавити кроз три године.

● ● ● захваљујући међународној комисији за лов на китове ови џиновски морски сисари моћи ће убудуће мирније да живе у океанским пространствима. Према постигнутом споразуму лов ће се ограничити на 10000 китова годишње за разлику од досадашњег броја од 12500. Неке чланице ове организације су се чак залагале да се лов потпуно забрани у следећих пет година како би се ова врста сачувала од изумирања.

● ● ● према писању једног кинеског листа, на универзитету у Чонгингу конструисан је апарат за избацивање камена из жучне кесе. Овај апарат производи вибрације које активирају жучне путеве и подстичу тако избацивање камена. Метод је примењен на 37 пацијената а њих 27 потпуно је излечено.

● ● ● у Рисну се налазила најстарија ковница новца у нашој земљи за време Илира. Један енглески археолог нашао је ту известан број илирских новчића са натписом дотад непознатог илирског краља Балеја.

● ● ● морска болест може се спречити помоћу акупунктуре сматрају вијетнамски стручњаци. Ако се пацијенту забоду игле у одређену тачку на ушној шкољци, он ће у периоду од седам дана бити ослобођен свих мука које некима причињава путовање бродом. Овом методом избегавају се и све лоше последице узимања лекова против морске болести као што су снижавање крвног притиска, поспаност, сува уста итд.

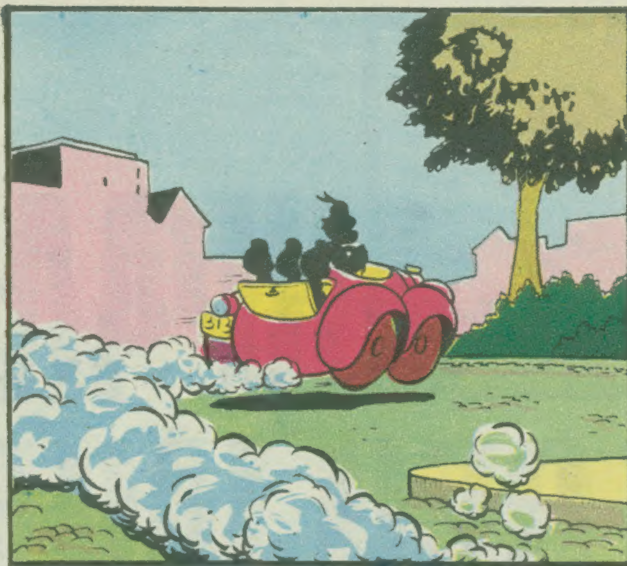

● ● ● најстарије стене на свету недавно су пронађене у Аустралији. Према налазу стручњака оне потичу од пре 4100 и 4200 милиона година што значи да су 300 милиона година старије од стена које су се досад сматрале за најстарије. Према прорачунима научника наша планета је стара између 4500 и 4600 милиона година.

Walt Disney

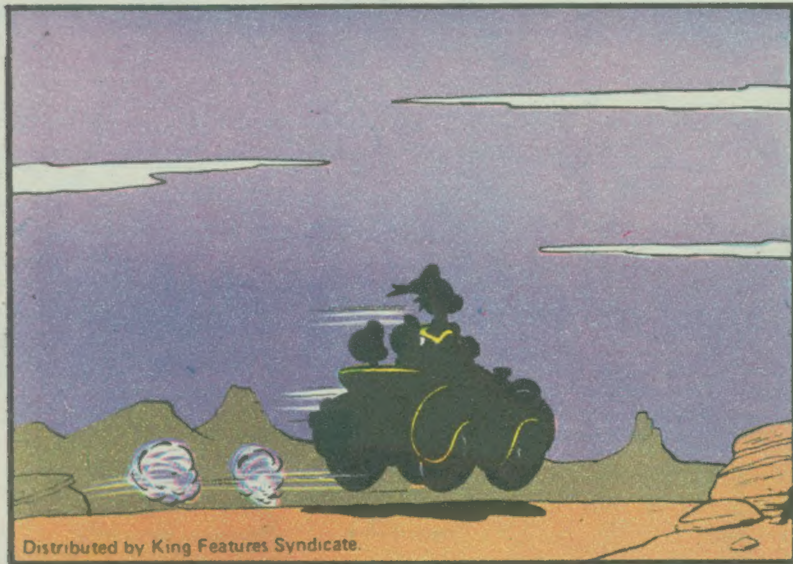
ПАЈА ПАТАК

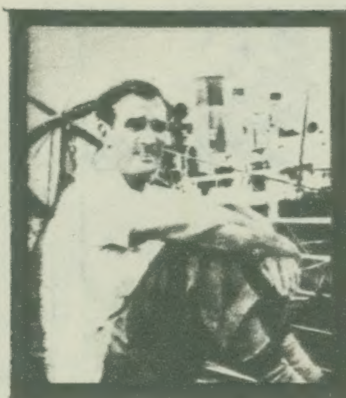

1674/8

СТРОГО ПОВЕРЉИВО: ДОБРО ЧУВАНЕ ТАЈНЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Еди Чапман на једном од ретких снимака доступних јавности

КРАЉ ОБИЈАЧА И ШПИЈУНА

– ЗБОГ ЧЕГА НУДИТЕ УСЛУГЕ НАШОЈ СЛУЖБИ? – ПИТАО ЈЕ ЕДИЈА ЧАПМАНА НЕМАЧКИ ОБАВЕШТАЈНИ ОФИЦИР. – НЕМАМ НАМЕРУ ДА ЏОЊАМ ПО ЗАТВОРИМА ДО КРАЈА ЖИВОТА, НЕ ЖЕЛИМ ДА БРИТАНИЈА ПОБЕДИ И ПОТРЕБАН МИ ЈЕ НОВАЦ! – ГЛАСИО ЈЕ САЖЕТ ОДГОВОР.

Еди Чапман, бивши официр Његовог краљевског величанства Џорџа V и, касније, тата-мата за све касе и сефове Уједињеног Британског Краљевства, дотрајавао је 1941. на острву Џерзи у Ламаншу трогодишњу казну за провалу с пљачком. Краљу британских обијача будућност се није блиставо смешила: чим изиђе из затвора, очекују га још два суђења, у Лондону и Единбургу, оба за насилно отуђивање имовине банака.

У његовом животу, и не само његовом, изненада је дошло до обрта – на Џерзи се искрцавају Немци и отварају врата затвора без икаквих испитивања и истрага.

Чим се тако преконоћ нашао на слободи, Еди Чапман се одлучним кораком упутио у немачку војну команду Вермахта где је готово дрско захтевао да разговара са официром задуженим за послове шпијунаже. Са собом је носио уредно сређене и кроз све затворске недаће брижљиво чуване исечке из новина у којима су потанко описани његови мајсторски обијачки захвати и слава коју је захваљујући њима стекао.

– Због чега се нудите нашој служби? – питао га је сумњичави немачки официр на кога су исечци, мада то није показивао, оставили приличан утисак.

– Немам намеру да џоњам по затворима до краја живота, не желим да Британија добије овај рат и, осим тога, потребан ми је новац – гласио је кратак и веома јасан одговор.

Радио име: Фриц Граман

Извештај о овом разговору послат је у Берлин где Чапманове „карактеристике" и несумњива предузимљивост и храброст изазивају интересовање надлежних служби. У року од месец дана на Џерзи стиже повољан одговор, у ствари наређење: „Прочешљајте га".

Тако је краљ енглеских обијача упао у машину. Пошто је примљен у Војну обавештајну службу адмирала Вилхелма Канариса, Чапман је, уз одговарајућу пратњу, послат у Париз где пролази кроз ватру унакрсних испитивања и строгих тестова.

Чапман је последње препреке савладао као од шале, са урођеном му дрскошћу, и постао пуноправни члан шпијунске школе у замку „Ла Бретонијер" код француског града Нанта. Ту командант Гинтер фон Гринен и

Британска фабрика авиона „Де Хевиленд"

његови ађутанти Роберт Келер и Херберт Вош дају све од себе да новог, веома талентованог и неуморног ученика што пре оспособе показујући му све трикове опасног шпијунског заната. Чапман добија „радно" име Фриц Граман.

Интензивно учење и одговарајући тренинг трају око годину дана и током тог периода Чапман добија од немачке обавештајне службе редовну месечну плату у износу од шест хиљада тадашњих француских франака. Немци нису шкртарили када су у питању били „млади таленти". У зиму 1942. бившег британског краља обијача очекује први званични задатак којим треба да допринесе победи Немачке.

На немогућем задатку

Мисија коју му поверавају граничи се са немогућим: Чапман треба кришом да уђе у Велику Британију и подигне у ваздух електричну централу фабрике авиона „Де Хевиленд" где се, поред осталих, праве и чувени апарати москито, трн у немачком оку.

Кад је саслушао шта се од њега очекује, Еди Чапман није ни трепнуо, а камоли се забринуо. Он гледа да извуче што већу корист и од запрепашћених Немаца хладно захтева да направе писмени уговор: уколико успешно обави задатак, добиће од њих огромну суму од десет хиљада фунти стерлинга и то половину одмах, а половину по завршеном послу.

Увече 18. децембра 1942. Чапмана укрцавају на један јункерс који га очекује на малом аеродрому богу иза леђа спреман да узлети у правцу Британије. У 2,20 јутро 19. децембра шпијун се падобраном спустио на родну груду негде у близини Кембриџа, а у 7 већ седи у возу који је пар часова касније ушао у станицу Ливерпул усред Лондонда.

Први део плана обављен је савршено.

Фабрика москита лети у ваздух

Док у Берлину нестрпљиво очекују вести од агента Фрица Грамана, како се тамо Чапман води, у Енглеској заглушена експлозија разноси у парампарчад електричну централу фабрике авиона „Де Хевиленд". Немачки извиђачи, одмах по извештају послати на лице места да сниме резултате саботаже, доносе у Немачку слике потпуне катастрофе: не само централа већ цела фабрика као да су сравњене са земљом!

Немачка тајна служба веома је задовољна и самом собом и својим даровитим обавештајцем који је превазишао сва могућа очекивања. Приређује се и мало славље, како се то већ ради у сличним приликама, јер и шпијуни су, ипак, само људи.

Никоме од њих, наравно, ни на ум не пада да је, у најстрожој тајности и уз помоћ највештијих поверљивих пиротехничара, британска обавештајна служба, чувени Интелиџенс сервис, направио лажну фабрику „Де Хевиленд", свега који километар удаљену од праве, и да је та, тако рећи картонска, отишла у ваздух!

О томе немају појма ни сами Енглези чије новине оплакују ненадокнадив губитак, као што нико не зна да је Еди Чапман, обијач на гласу, у ствари британски агент.

Он је јавио о тешкој води

У Берлину више нема ни најмањих сумњи, ако их је уопште и било, да је шпијун Фриц Граман и душом и телом одан нацистичкој ствари и – новцу. Остављају га у Великој Британији одакле до тако способне личности очекују драгоцене информације.

Он их обилато шаље, али не пре него што прођу кроз руке Интелиџенс сервиса мање или више дотеране. Мање, да неко не би посумњао, више када се радило о нечем заиста значајном. Једна од таквих је и лажан детаљан извештај упућен немачкој обавештајној служби о распореду противавионских батерија око Лондона, мете немачких авиона.

Непосредно после тога Берлин позива Фрица Грамана да се хитно врати у шпијунски центар у Нанту и то преко неутралног Лисабона. У замку „Ла Бретонијер" Чапман прима немачко ратно одликовање из руку команданта Гинтера фон Гринена који се и те како поноси својим бившим учеником.

На реду је шпијунско обрађивање Норвешке и Чапман учествује у девет важних обавештајних мисија шаљући, истовремено, из Норвешке у Лондон драгоцене информације о немачком раду на тешкој води.

Године 1944. поново је у Енглеској, још једном спуштен падобраном из немачког авиона, са задатком да открије тачна места радарских постројења која кваре рачуне летовима немачких V 1 и V 2. Овога пута Чапман у џепу има уговор на десет хиљада фунти стерлинга исплаћених унапред до последње паре. Нико не сумња да ће он ваљано обавити и тај не много опасан, али за Немачку необично важан податак.

Једино јавно признање

Ово је уједно била Чапманова последња рунда са Немцима који за њега више никад нису чули. Вероватно га је њихова обавештајна и ожалила у веровању да је један од њених најспособнијих шпијуна страдао на бојном пољу, истина нешто специфичном, за фирера и Немачку.

Истина је нешто другачија. Осетивши да је постало „вруће", Интелиџенс сервис је одлучио да Чапмана повуче са сцене. Чак ни данас, после четрдесет година, није откривено какве је све услуге ова необична личност учинила британској обавештајној служби а још мање када је Еди Чапман почео за њу да ради.

Један једини пут је британска краљевска влада јавно показала захвалност чувеном обијачу сефова, драгоценом шпијуну и великом родољубу. После рата, за време процеса групи крупних кријумчара међу којима је важну улогу имао Чапман, државни тужилац је, сведочећи њему у прилог казао:

– Он је један од најхрабријих Британаца који су учествовали у рату.

То су једине речи изговорене у његову одбрану, без икаквог даљег објашњења. Суду су биле довољне.

Б. Д.

БИОГРАФИЈА ЗА 1 МИНУТ

КРАЉ ДРЕВНЕ КАРТАГИНЕ И ЈЕДАН ОД НАЈВЕЋИХ ВОЈСКОВОЂА СВЕТА... ЗНАО ЈЕ НЕКОЛИКО ЈЕЗИКА, ПИСАО ЈЕ И ГОВОРИО ГРЧКИ...

ХРАБРО СЕ БОРИО У НАЈСТРАШНИЈЕМ РАТУ СТАРОГ СВЕТА, ДРУГОМ ПУНСКОМ РАТУ... УПАО ЈЕ У ИТАЛИЈУ ПОШТО ЈЕ ИЗВЕО НЕЗАМИСЛИВ ПОДВИГ ЗА ОНО ВРЕМЕ: ТО ГА ЈЕ, ДОДУШЕ, СТАЈАЛО 50 ХИЉАДА ЉУДИ, ДВЕ ТРЕЋИНЕ ВОЈСКЕ, АЛИ ЈЕ ИПАК УСПЕО ДА ВОЈНИКЕ, КОЊЕ И СЛОНОВЕ ПРЕБАЦИ ПРЕКО АЛПА.

ЗА ОСАМ ГОДИНА РАТОВАЊА ХАНИБАЛ ЈЕ СВОЈИМ ПРОТИВНИЦИМА НАНЕО МНОГЕ ПОРАЗЕ ПРИМЕЊУЈУЋИ ТАКТИКУ ЗБОГ КОЈЕ МУ СЕ И ДАНАС ДИВЕ, АЛИ ГА ЈЕ РИМСКИ ВОЈСКОВОЂА СЦИПИОН АФРИКАНАЦ СТАРИЈИ НА КРАЈУ ПОРАЗИО...

ПРЕД ЊИМ ЈЕ ДРХТАЛО РИМСКО ЦАРСТВО

ХАНИБАЛ БАРКА

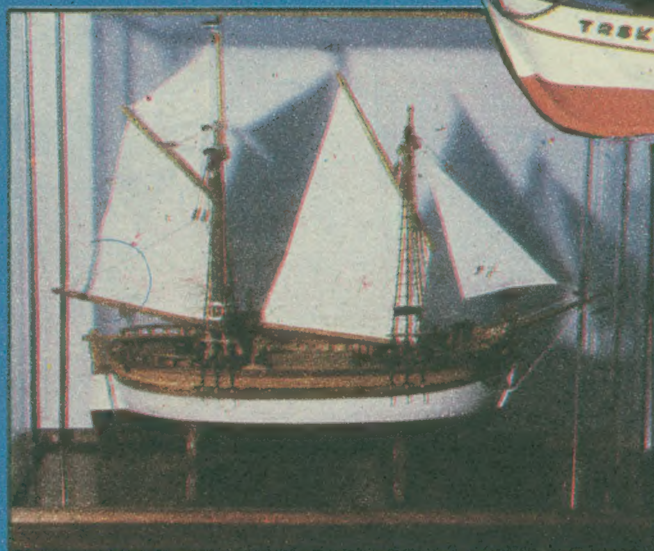
ПОСЛЕДЊЕ ГОДИНЕ ЖИВОТА ПРОВЕО ЈЕ СЕЉАКАЈУЋИ СЕ ОД ДВОРА ДО ДВОРА РАЗНИХ ИСТОЧНИХ ВЛАДАРА КОЈЕ ЈЕ ПОКУШАВАО ДА НАГОВОРИ НА РАТ ПРОТИВ РИМЉАНА. КАДА ЈЕ САЗНАО ДА БИТИНИЈСКИ КРАЉ НАМЕРАВА ДА ГА ПРЕДА РИМЉАНИМА, ИСПИО ЈЕ ОТРОВ!

РОЂЕН 247. ПРЕ Н.Е. У КАРТАГИНИ-АФРИКА - УМРО 183. У ПРУСИ, БИТИНИЈА

МАЛИ – АЛИ ПРАВИ

РЕМЕК-ДЕЛА И БЕЗ АЛАТА

ТЕШКО ЈЕ САГРАДИТИ ВЕЛИКИ БРОД, А ЈОШ ТЕЖЕ МАЛИ! ЈЕР, ОВО ШТО ВИДИТЕ НА НАШИМ ФОТОГРАФИЈАМА НИСУ ИГРАЧКЕ...

Златна плакета припала је најстаријем излагачу, осамдесет четворогодишњем Загрепчанину Стјепану Сладовићу за ову изванредну реконструкцију у малом далматинског трабакула.

Марсел Блажина из Изоле освојио је две сребрне плакете и једну бронзану! Ово је његов „бронзани" модел бродића „Трска" за који је сам израдио и нацрте. Иначе, „Трска" има и мотор тако да плови и то, у складу са прописима за своју класу, баш као и прави брод: оставља одговарајући водени траг, само мали и то тачно у сразмери са својом величином.

У новембру прошле године одржана је у загребачком Техничком музеју једна необична изложба. Посетиоци су могли да виде шездесетак малих ремек-дела – моделе разних бродова. То су радови људи за које се каже да имају златне руке: бродомоделара из разних крајева наше земље. Вредност и необичност ових бродића није само у њиховој лепоти него најпре у томе што су потпуно верни оригиналу, до у најситније детаље!

Човек мора да се диви толикој спретности прстију који успевају, некад и под микроскопом, да у мајушни модел уграде баш све што се налази или се налазило на правом, великом броду тако да се не заборавља чак ни таква „ситница" као што је катанац на капку палубе. А тек какав је истраживачки рад потребан ономе ко се одлучи да у својој соби изгради модел неког једрењака из давних времена – јер тада је потребно не само урадити нацрт таквог брода него на старим сликама а некад и у архивским материјалима реконструисати све, од конструкције до боје, предмета који су се на њему налазили и украса на његовој крми и прамцу. То су у стању да учине само велики заљубљеници у бродомоделарство – вештину која се граничи с уметношћу.

Како то они раде, чиме се служе и колико им треба времена а и како је уопште настало бродомоделарство објашњавао нам је инжењер архитектуре Владимир Роботић, један од људи којима бродићи „живот значе". Он је на ову изложбу донео најмањи модел, британски тегљач из првог светског рата дуг једва 52 милиметра. Наравно, он је сасвим исти као прави, а да би се то уочило у потпуности – неопходна је лупа. Сазнајемо од инжењера Роботића да је труп овог реморкерчића израдио од липовог дрвета, димњак му је начинио од комадића сламке за сок, а кухињски димњак од бакарне жице. Разуме се, све је рађено у сразмери, па колико је важна спретност, толико је и сналажљивост да би се начинили ти минијатурни детаљи.

Брод у боци

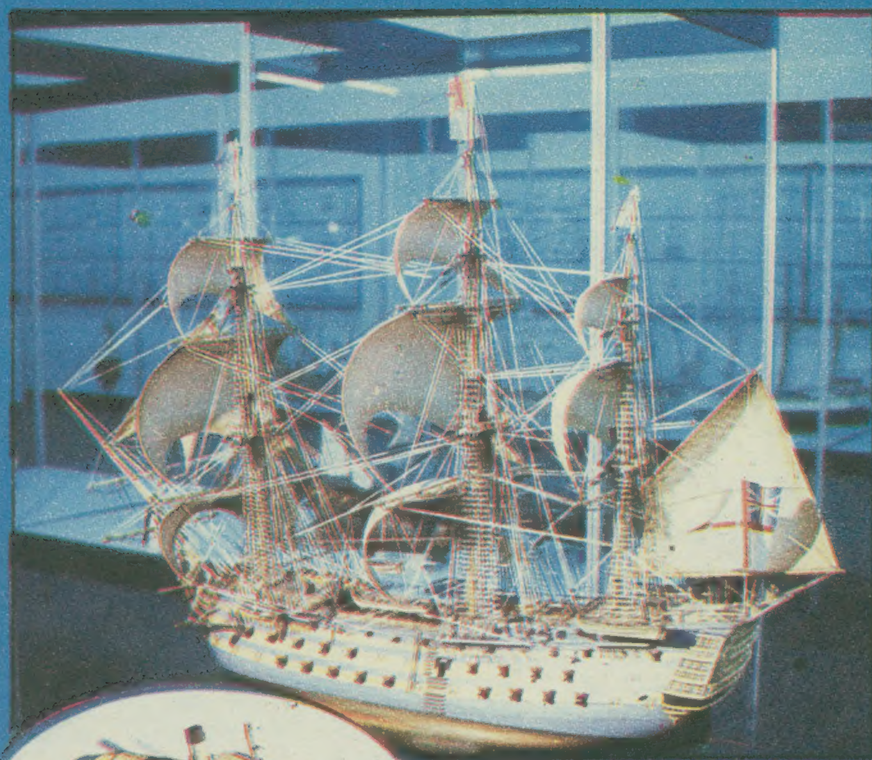
Иако је ова изложба само друга по реду одржана у нашој земљи, бродомоделарство је веома стар занат. Судећи по пронађеним ископинама још су древни Египћани пре три и по хиљаде година правили мале бродове од печене земље и полагали их у гробнице заједно са покојником. То су најстарији пронађени примерци, барем до сада.

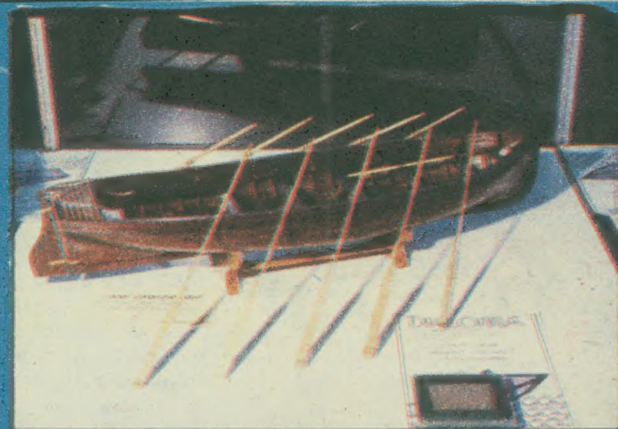
Доцније су морнари на дугим пловидбама полако и стрпљиво израђивали брод на којем су пловили,како би га имали за успомену. Најчешће су брод радили у боци. Без неког нарочитог алата они су полако и стрпљиво месецима па и годинама градили та ремек-дела која се данас чувају у музејима света.

У 18. веку догодио се велики преокрет у бродоградњи, а с њом и у бродомоделарству: почела је градња бродова према нацртима (раније су се градили на лицу места, без планова на папиру). Први инжењер који је дошао на идеју да карактеристике будућег брода, а нарочито његову стабилност испита помоћу малог али верног модела, у базену, био је Британац Чепмен који је живео и радио у Шведској крајем 19. века.

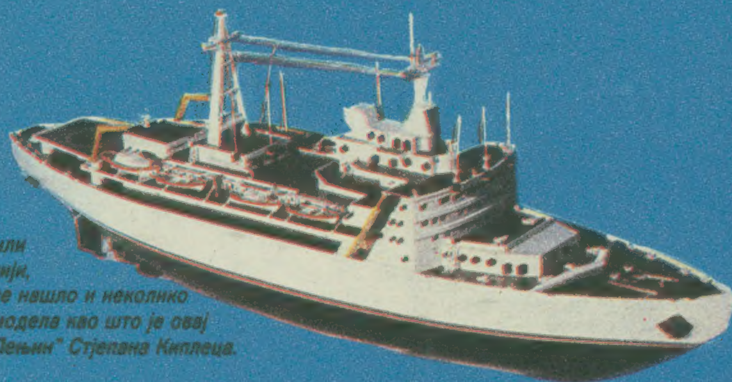
Чепменов савременик и земљак Фрод подигао је бродомоделарство на ниво науке. Он је открио пре свега да мали брод оставља једнаку бразду као и велики и та, такозвана хидродинамичка сличност била му је подстрек да открије низ закона данас од основног значаја у бродоградњи.

Испоставило се да је израда мајушних модела постала саставни део наста-

За овај чамац Стјепан Сладовић добио је бронзану плакету.

Мада су једрењаци били најзаступљенији, на изложби се нашло и неколико савремених модела као што је овај ледоломац „Лењин" Стјепана Киплеца.

Највећи и најмањи експонат један поред другог: једрењак „Викторн" сарајевског моделара Мухамеда Спрже дугачак 120 cm (бронзана плакета) и поред њега модел енглеског реморкера из првог светског рата велик једва 52 mm! Снимили смо га и посебно, да би се видео. Реморкер је дело инжењера Владимира Роботића из Загреба, а изложен је изван конкуренције пошто је аутор био члан жирија.

Бродови у боци увек привлаче посебну пажњу, нарочито минијатурни. На слици се види део збирке коју је прикупио Арсен Дедић.

јања брода. Када се заврше планови и прорачуни, данас се у свим бродоградилиштима света најпре приступа изради такозваног адмиралског или бродоградилишног модела који се онда тестира у специјалним базенима. Не ретко наручилац брода тражи и по неколико модела како би један држао у својој витрини, други поклонио кумовима брода, трећим се користио у рекламне сврхе...

Али, ово спада у професионално бродомоделарство. Мада оно захтева једнаку вештину, вратимо се нашој изложби и „аматерима".

Скупљи од фиће

Чиме раде бродомоделари? Инжењер Роботић каже:

– Основно је да алат за овај посао није скуп и да се не може набавити! То значи да сваки бродомоделар користи алат који је сам, према својим потребама и својом сналажљивошћу, прикупио или сам израдио. Углавном и треба сам да га направи. На пример, фино, мајушно сврдло не може се нигде купити, али ће одлично послужити чиода којој се откине главица па се тај тупи врх набруси – под лупом, наравно – у облик пирамиде. Онда се другим, оштрим крајем забоде у хемијску оловку и ето идеалног малог сврдла за минијатурне рупице.

Једна од основних алатки је пинцета, најбоље она која може да се држи затворена, да прсти не заболе док се ради. Неопходан је и оштар ножић или скалпел, па комад бруса јер алат мора увек бити оштар.

Од алата у доброј мери зависи и време за које ће модел бити урађен. Чини се нелогично, али сазнајемо да је за минијатурне моделе потребно – мање радних сати, а што је модел већи, више. Вредност бродића зависи не само од његовог изгледа него и од броја утрошених радних сати. У новцу, то би било негде између два и тридесет (старих) милиона.

Инжењер Роботић који је на овој изложби учествовао изван конкуренције за неку од медаља пошто је био члан жирија, на крају се пожалио:

– Штета је једино што имамо тако мало наших бродова, а желели бисмо да се они сачувају од заборава. А то ће се догодити ако се хитно не учини нешто – на пример, модели наших партизанских бродова готово уопште не постоје и за десетак година ми више нећемо знати ни како су они изгледали!

Нека ово уједно буде и позив свим бродомоделарима у нашој земљи да се припремају за овогодишњу изложбу која ће се опет одржати у новембру. На њој ће моћи и да се продају експонати.

На нашим фотографијама су овогодишњи награђени модели, а и неки посебно занимљиви и лепи који нису конкурисали. Можда ће некима послужити као подстрек!

Мирјана КРСТУЛОВИЋ
Снимио: Алојз БОРШИЧ

ПОЗИВАМО БРОДОМОДЕЛАРЕ

Ако желите да учествујете на овогодишњој изложби, пријавите се на ове адресе:

Народна техника Загреба – за Клуб бродомоделара
Трг жртава фашизма 14. 41000 Загреб

или

Технички музеј, Савска цеста 18, 41000 Загреб.

А ако вам је потребан готов нацрт за модел неког нашег историјског брода, у сваком броју новопокренутог часописа „Карака" наћи ћете један. Покушајте!

ЖУЋА

КРВ МИ СЕ СЛЕДИЛА ОД УЖАСА: СВУДА ОКО СЕБЕ ВИДЕО САМ ЖУТЕ ТАЧКЕ У ТАМИ. ВУКОВИ!

Иако је од тог догађаја прошло више од тридесет година и данас, када ме мисао врати у оно време, осетим добро познати бол, а туга ме шчепа готово исто онолико јако као тада.

Живео сам у малом селу у Хрватској, недалеко од Карловца. Наша сеоска школа могла је у своје скамије да прими само четири прва разреда. Кад сам завршио четврти разред морао сам свакодневно да путујем возом у Карловац.

У почетку ми је то путовање било напорно, али временом сам навикао. Док је воз уједначено клопарао, завршавао сам домаће задатке јер ми је ту било удобније него код куће уз шкиљаву светлост петролејке. Из Карловца сам се враћао касно. Од станице до села морао сам да прођем кроз густ и мрачан кестенар. Ипак, нисам се плашио јер смо увек ишли у групи, а осим тога пратио нас је мој пас Жућа.

Тај млади вучјак био је изузетан. Оштенила га је стара735 керуша Бела тако да је од самог рођења био у нашој кући. Име сам му ја наденуо. Његово светло крзно и очи боје зрелог жита одавале су такву топлину да сам спонтано узвикнуо: „Жућко, мали!" – и он је остао Жућа.

Неизмерно сам га волео. Био ми је најбољи пријатељ. Када сам пошао у град у школу, он ме је испраћао на воз и дочекивао испред њега. Сваке вечери стрпљиво је сачекивао долазак воза, а ја бих му заузврат сачувао део моје ђачке ужине.

Кад би зиме биле јаке, деца из села су остајала код куће. Међутим, Жућа и ја смо и даље пртили снег до пруге и није постојало ништа што би ме спречило да изостанем из школе. Сматрао сам то своје школовање као дуг према родитељима који су погинули у рату. Мој ујак, код кога сам живео, често ми је говорио да је опасно, да су вукови сишли са планина јер их је глад дотерала у близину села, али ме то није поколебало јер је увек уз мене био Жућа.

Те зиме је „и камен пуцао од хладноће" говорили су сељаци. Жућа и ја смо све теже подносили хладноћу и све мучније се пробијали кроз високе снежне сметове. Ујак се већ љутио и строго ми забрањивао да идем у школу, али ја сам толико плакао и молио га да је увек на крају попуштао и дозвољавао ми да одем.

Једне ноћи док су тешки оловни облаци бременити снегом застирали небо журно смо с брда грабили према селу. Одједном је Жућа бесно зарежао и прибио се уз мене. Ја сам само јаче стегао торбицу под мишку, увукао главу у рамена и дрхтећи пружио корак да што пре прођем овај мрачан и непријатан део пута. Међутим, пас је био све немирнији. Застао сам и погледао око себе. Крв ми се следила од ужаса. Свуда око себе видео сам жуте, светле тачке у тами. „Вукови!" – пролете ми стреловито мисао кроз главу. Ни сам не знам шта сам у том тренутку заправо осетио. Тело ми се одузело док се круг од жутих тачака у тами полако сужавао око нас. Наједном, Жућа је, бесно лајући јурнуо на вукове. Нисам могао у њему да препознам свог питомог, умиљатог пса.

Вуци га нападоше са свих страна хватајући га за ноге, гушу, главу. Уперио сам сноп батеријске лампе у том правцу. Звери су заједно с њим падале на земљу и превртале се: час су били на њему, час под њим. Жућа се очајнички борио. Стајао сам као омамљен и упирао светлост лампе у оно клупко као да ћу му тиме помоћи. С времена на време бих у вртлогу борбе и метежу испреплетених тела угледао његове зажарене очи. Знао сам да ће се он борити до последњег даха. У једном тренутку ми се учинило да је готов. Лежао је притиснут о земљу, умирен, док су се вуци, бесно режећи, бацали на њега. Али Жућа се напрегао, устао и поново јурнуо међу њих. Чинило ми се да му се снага удвостручила. Збацивао је са себе окрвављене непријатеље, превијао се и вртео овамо-онамо,. посртао и вукао за собом остале.

За тренутак су се вуци удаљили, вероватно да би прикупили нову снагу. Жућа је онако окрвављен дахћући и колутајући очима деловао страшно. Борио сам се с јецајем у грлу.

– Жућо, добри мој Жућо! – провали из мене док су ми се крупне сузе сливале низ образе. Као кроз маглу угледао сам га како узмиче уз дубоки јарак, док вуци бесомучно јуре за њим.

Ја сам знао да то Жућа не бежи. Он је само желео да их одмами од мене.

Потрчао сам узбрдо свом снагом. Мисао о томе да морам довести помоћ да спасемо Жућу дала ми је натчовечанску снагу. Инстинкт самоодржања водио ме је и утирао ми пут.

Нисам ни приметио када је почео да пада крупан, густ снег.

Кућа мог ујака била је на самом почетку села. Очајнички сам залупао на врата.

– Ујаче, помози! Жућа! Напали су нас вуци!

Дрхтао сам као у грозници док ме је ујак смиривао.

– Смири се, Бранко! Видиш да је почело невреме. Сутра ћемо потражити Жућу. Сигурно је успео да побегне.

Стајао сам те ноћи до зоре прислоњен уз мало прозорско окно и трудио се да погледом продрем кроз густу снежну завесу. Чекао сам мог пријатеља и свим срцем се надао да ће се вратити. Стрепња ми је стезала срце.

Чим је свануло, пошао сам да га тражим. Али, снег је прекрио трагове. Узалудно сам лутао шумом.

Данима сам живео у нади. Остављао сам целу ужину очекујући да ћу испред воза угледати Жућу. На жалост, њега више није било.

Дошло је пролеће. Бака ми је говорила да време све лечи, али ја сам осећао да је бол за Жућом исто онолико јак као и првог дана.

Једном, у свађи, мој друг Миле ми рече:

Узалуд извирујеш из воза и тражиш Жућу. – Ако баш хоћеш да знаш, мој ћаћа и твој ујак пронашли су његово тело горе у брдима.

Иако сам знао да се тако нешто догодило, овако речена истина ме је поразила. Плакао сам дуго и неутешно.

И данас, мада сам одрастао човек, не могу да заборавим мога Жућу. Моји синови живе у граду, не прте снег, али не могу ни да имају пса. А мени је жао због тога јер знам да су ускраћени за једно дивно пријатељство.

Калинка ПОПОВСКИ,
Нови Сад
(Хонорар: 2.000)

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

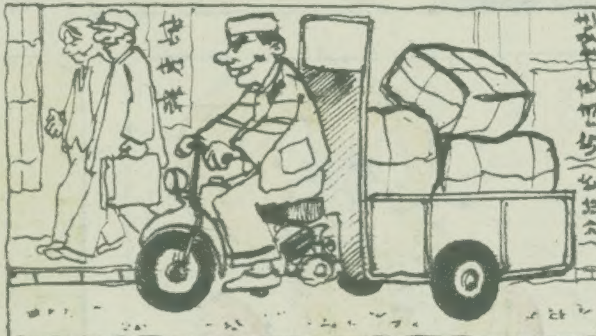

НОСИТИ СЕ ЛЕПО И – СКУПО

Енглеске судије по традицији и данас облаче дуге тоге са крзненим рукавима а на главу стављају обавезну белу старовременску перику. Да ли сте знали да је ова њихова одећа и ужасно скупа? Наиме, само та раскошна вештачка коса стаје најмање шест милиона старих, а одежда састављена из три дела, преко десет милиона (такође старих динара)! Да нису само судије професија која изискује толике суме за одећу доказују бискупи. Митра коју облаче стаје 85 фунти (фунта је око 18 хиљада старих), напрсни крст са ланцем следећих 160 фунти, прстен 300, огртач 500, мантија 68, штап 500! Ништа мање није скупо ни живописно одело чувара Тауера у Лондону. Људи који облаче ову униформу, која се није променила већ вековима, стају државу око хиљаду сто фунти.

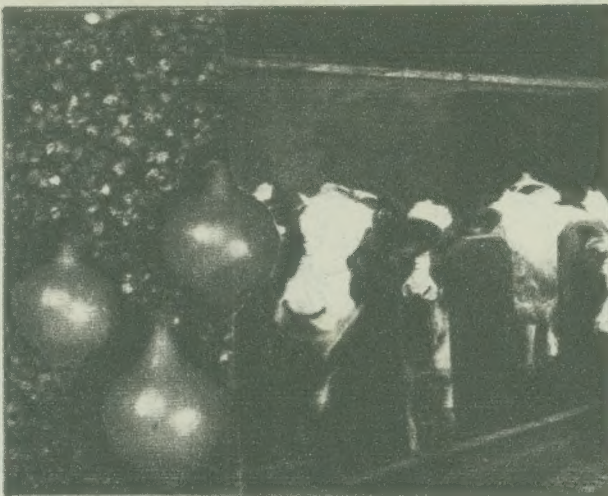
СКУТЕР СА НАДСТРЕШНИЦОМ

Панда је помало смешна, сва округласта и неспретно се гега када хода по тлу, каже се у неким описима ове врсте медведа који (осим у зоолошким вртовима) живи само у Кини. У Јапану, поред брачног пара кинеских медведа у зоолошком врту у Уену, од ове године постоји још једна „панда". То је мали скутер јачине педесет кубика са додатним точковима као код дечјег бицикла који још уз то има и надстрешницу (!). Ново возило названо „панда кар" дело је једног приватног конструкционог бироа, а у серијама почиње да га производи позната фабрика аутомобила и мотоцикла „Хонда". За сада се предвиђа да се до краја године произведе само педесетак оваквих возила месечно, али се мисли да ће са пролећем и лепшим временом, у јапанским продавницама возила бити више нових панда. Додатни точкови, кажу конструктори, служе за сваки случај, ако се при кривудању препуним градским улицама, изгуби равнотежа, а надстрешница је погодна да возача заштити од кише. И додатни точкови и надстрешница, израђена од специјалне пластичне масе, могу да се скину и продаваће се одвојено уз опрему која ће омогућити да се оне закаче и на „обичне" скутере.

КОНАН ДОЈЛ И МЕДИЦИНА

Аутор чувених прича о Шерлоку Холмсу био је у своје време такође веома познат и као лекар. Године 1884. он је први у историји медицинске литературе описао узгредне појаве код костобоље и утврдио да је ова болест наследна. А кад је године 1890. Роберт Кох објавио своја истраживања о туберкулину као средству за лечење туберкулозе, управо је Дојл био тај који је доказао да туберкулин не уништава узрочнике туберкулозе већ ткиво око њега. С медицином је у вези и сам лик Шерлока Холмса – као прототип за њега послужио је извесни Џозеф Бел студент медицине, колега будућег писца.

ДЕСЕТ С ЛУКОМ

Један амерички фармер храни својих 350 крава и 220 телади сваког дана са осам тона црног лука. Оброк сена смањио им је на пет тона дневно, односно на половину од количине пре исхране луком. У почетку је стока с неповерењем примила ово ново јело, али после неколико дана прво је пришла луку, па тек онда сену. Управник фарме каже да је једина мана ове исхране мирис у стаји, који је за раднике неподношљив. Међутим укус меса од овако храњене јунади је – првокласан!

ЗНА КУЧЕ ШТА ЈЕ МОТОР

Човек може да доспе на суд и због овога: зато што се возика на мотору на коме му је омиљени путник један шаров – са заштитним наочарима, али без прописног шлема.

Човек се зове Свен Бос, радник је у железари у Вест Милфорду у Њу Џерзију и има двадесет три године. Шарову је име Шиба, женског је рода. Њих двоје су се одлично забављали све до онога дана када је Друштво за заштиту животиња из Милфорда тужило Свена суду зато што угрожава Шибин живот вратоломним шетњама на мотору. Судија Џорџ Клаф је уз тужбу добио још и петицију коју је потписало равно 500 гневних заштитника животиња.

Свен је мирно саслушао оптужницу, а онда објаснио уваженом суду свој став: прво и прво, Шиба то напросто обожава... Као друго, увек се вози на резервоару испред њега који је он уз то још и тапацирао... Треће и најважније – уопште не долази у обзир да Шиба падне, јер шапама увек чврсто обгрли предњи део резервоара. Зна куче шта је мотор.

Судија Клаф је мало размислио, а онда се сложио са Свеном. Биће да је овај на то рачунао, јер га је испред суда на мотору чекала Шиба.

БЕЗ УШИЈУ НЕ МОЖЕТЕ

Да би привукао пажњу пацијената, познати лекар оториноларинголог из САД дао је у новине оглас следеће садржине: „Више од половине Американаца носи наочаре. То по ко зна који пут доказује да без ушију не можете. Примам пацијенте сваког дана од десет до два".

МАКАР ЈЕДАН ДАН

У Енглеској је девети фебруар – посебан дан. Он је проглашен за дан борбе против пушења. Британско национално друштво непушача позвало је и становнике других земаља да се тог дана одрекну пушења. Додајмо да се за последњих десет година број Енглеза који пуше смањио за седам посто!

ЈУ, ГДЕ НАМ ЈЕ ПОКОЈНИК

Кад већ ствари морају да се губе и заборављају, онда је најбоље место на свету за то Токио. Доказ да је то тако је једна четвороспратница у центру града, од првог до последњег спрата крцата стварима које су заборавни заборавили, а поштени вратили. Заборавља се све и свашта, годишње око милион ствари: кишобрани, рекети за тенис, палице за голф, торбе са спортском опремом. То би биле оне обичније ствари. Неки по возовима заборављају и урне с пепелом најдражих... Расејани сеју и паре. Године 1981. препоштени су у центар за нађене ствари вратили тачно 2,15 билиона јена.

СУПА ВАРА МОЗАК

Коме је до слабљења, нек' једе супу...

Ствар је једноставна и потврђује је испитивање које је спровео Џек Смит, професор биохемије с универзитета у Небраски: кад год су испитаници на јеловнику неког дана имали и супу, у организам су по правилу уносили око 5 процената џула мање. Две супе дневно – још мање џула, у просеку 6834 џула или 1635 калорија за двадесет четири часа.

Ово с калоријама је сигурно и вишеструко проверено, што се разлога тиче, то чак ни др Смиту није сасвим јасно. Претпоставка ипак постоји: супа вара мозак. Како се супа једе на почетку оброка и како је обично врућа, најчешће је једемо полако, па је могуће да сигнали да смо сити зато стижу до мозга брже него обично.

ПТИЧЈИ ЛЕКАРИ

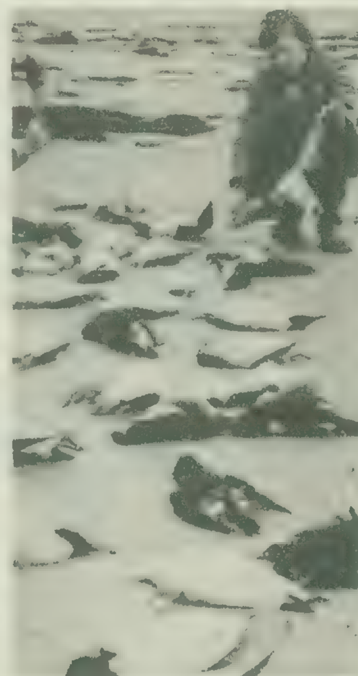
Кад је на мору невреме, не страдају само бродови, и птице су такође угрожене. Сваког дана на обали Северног мора на британском рту Фламборо могу да се сретну два дечака који траже насукане птице. То су тринаестогодишњи Нил и једанаестогодишњи Марк који се труде да спасу што већи број летача, угрожених од зиме и глади.

Браћа Нил и Марк Пирсон чланови су орнитолошког клуба за младе који је огранак Краљевског друштва за заштиту птица тако да су они прави стручњаци за указивање прве помоћи птицама.

– Морске птице живе готово стално на пучини, на копно долазе само кад полажу јаја – озбиљно објашњава Нил. – Сналазе се у најразноврснијим условима без икаквог проблема. Али, кад су велике олује, а таласи достижу висину и од неколико метара, данима немају шта да једу, постају слабе, природна масноћа коју имају на перју губи се. Није ни чудо што у таквом стању не могу више ни да полете и да их таласи сасвим обамрле избацују на копно. Да није нас који покушавамо поново да им помогнемо, оне би сигурно издахнуле.

– Оспособили смо се за помоћ птицама нарочито откада је прошле године само на нашим обалама

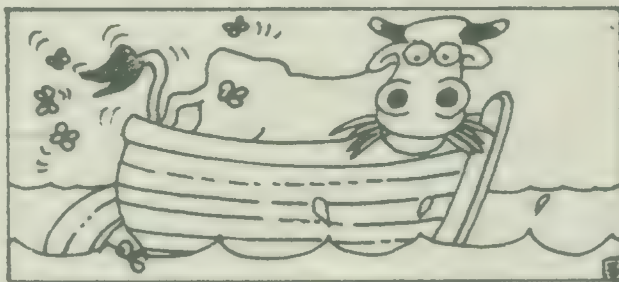

страдало најмање 250 хиљада птица – додаје Марк. – Птицу прво сместимо у затворену просторију да би се опоравила од шока. После тога наше пацијенте смештамо у гаражу и тамо их чувамо следеће две недеље. Како се морске птице хране свежом рибом и то најмање четири пута на дан, имали смо проблема да им обезбедимо храну: наш џепарац те трошкове није могао да подмири. Онда се продавац рибе сажалио и сад нас редовно снабдева рибицама уз симболичну цену.

Птицама у просеку треба три недеље да се сасвим опораве. За све то време „купамо" их у кади напуњеној сланом водом како бисмо их подстакли да се поново навикну на своју природну средину – наставља Нил објашњење. Осим тога то је важно јер тако испитамо јесу ли стекле неопходну масноћу на телу и да ли им вода више не штети. Када видимо да су оспособљене за самосталан живот, обично ноћу одлазимо до обале и пуштамо их да одлете. До сада смо спасли сигурно стотинак птица.

Марк и Нил постали су веома популарни не само у свом граду, орнитолози из читаве Британије пишу им и честитају, а локални ветеринар чак се са њима саветује кад има неког пернатог пацијента.

КРАВОБРОД

Сингапурска влада на путу је да сагради прву плутајућу млечну фарму на свету, са све травом и кравама. По свему судећи, „млечни брод" ће запловити ускоро јер је од 1,8 милиона долара колико је за његово уређење потребно, већ сакупљена сума од 1,3 милиона.

Пројекат је одавно завршен и све се већ зна. На пример и колико ће то крава пасти траву на таласима: шест стотина... „Млекара" ће, тако је све замишљено, бити апсолутно самодовољна – на њој ће се узгајати трава, обезбеђивати потребна свежа вода, чак ће се од крављег измета добијати и биогас који ће давати потребну енергију за рад свих машина и апарата.

ДИЈЕТА НА ЈАПАНСКИ НАЧИН

Каквих све дијета нема! Без соли, без угљених хидрата, затим воћне, млечне... Итд. За оне који су опседнути идејом да смршају ево најновије јапанске дијете. Она је врло једноставна: једите све одреда али се при том служите само једним штапићем! (Ако сте пробали и са два, одмах ћете схватити све).

ШТА ЗНАЧИ УДРУЖИВАЊЕ

Прави рат избио је између становника једног насеља на индонежанском острву Сумбава и мајмуна – због јединог извора свеже воде. У почетку су се мајмуни у малим групама приближавали извору, али људи би их сваки пут растерали. Тада су се мајмуни удружили у чопор који је бројао неколико стотина глава и дижући несносну галаму кренули у напад. Становници острва спасли су се бекством.

НИЈЕ ФЕР, ТАТА!

Дванаестогодишњи Дарен и дванаестогодишњи Дарил Стивенз из Квејкертауна у Пенсилванији су идентични близанци. Браћа су одмалена без гунђања спремала своју собу, прала судове и обављала друге ситније домаће послове. Радили су то све док од својих школских другова нису сазнали да и они помажу у кући – али за паре.

Што није фер није, закључили су Дарен и Дарил и затражили од родитеља праведну накнаду за свој труд. Родитељи се нису много двоумили. Тата Виктор је близанцима објаснио да он толико пара нема и следећег дана у локалним новинама објавио следећи оглас „Два дечака, дванаестогодишњаци, заинтересовани за породицу расположену да их храни, облачи и забавља и да им уз то још и плаћа за помоћ у домаћинству. Породица мора да буде богата".

Јавило се тринаестак заинтересованих с тим што су Дарен и Дарил одлучно одбили да подигну слушалицу. Понашали су се као да су страшно болесни, објаснио је њихов отац.

ЗАР СМО ТОЛИКО БРБЉИВИ?

Једно специјално истраживање америчких научника показало је да човек сваког дана говори просечно пола часа. Значи, у току свог живота свако утроши на причање око две и по године. Кад би се то записало на папир, свако од нас би добио своја „сабрана дела" од хиљаду томова, од којих би сваки имао четири стотине страница!

НЕМОЈ ДА КОЧИШ,

У СУСРЕТ ЗИМСКИМ ОЛИМПИЈСКИМ ИГРАМА

ЈЕДИ[illegible] ДАЉА КОЈУ СУ ЈУ[illegible] ИКАД ОСВОЈИЛИ У БОБУ [illegible]РИПАЛА ЈЕ ТРОЈИ[illegible] СТУДЕНАТА И ДЕВОЈКАМА МИИ[illegible] [illegible]ЕЉИ. ЦЕЛА ПОСА[illegible] ЈЕ ТОГ ЈАНУАРСКОГ [illegible]А 1928. ПР[illegible]Т СЕЛА У БОБ.

ДАЧО!

Већина становника континенталног дела Европе сматра Енглезе помало чудацима, па отуд у нашем језику и узречица „Прави се Енглез". Отуд се мештани познатог швајцарског зимског спортског центра Сент Мориц крајем прошлог века нису много изненадили кад је група енглеских туриста почела нешто да петља око дотадашњих санки. Као, енглеска посла, не могу они без неких својих „изума". Међутим, већ после неколико дана мештани нису могли да сакрију чуђење.

У чему је била ствар? Енглезима је по свој прилици било врло досадно да се низ падине спуштају „спорим" саоницама и одлучили су да ствар узму у своје руке: везали су једне санке за друге и, верујући да ће тако добити на брзини, потоварили се по четворо-петоро на тај „снежни воз" и кренули. Дуге и ниске швајцарске саонице ишле су сада много брже, али ипак не довољно брзо да би то утолило жеђ енглеских туриста за лудом авантуром.

Убрзо су и томе доскочили: да би убрзали кретање почели су ритмично да се померају напред-назад, као да се клате. Успех је био више него добар, чак су се и мештани запалили за нову врсту санки и санкања и тако је, каже историја зимских спортова, створен нов зимски спорт – бобслеј, краће боб. Назив је наравно настао од енглеских речи: bob = клатити и sleigh = санке, што у буквалном преводу отприлике значи санке на којима се клати.

Сент Мориц коло води

Наравно, за специјалне санке ваљало је правити и специјалне стазе јер су једино на њима могле да постижу велике брзине и у Сент Морицу је врло брзо настала стаза звана Креста (и данас, после многих промена, једна од најпознатијих боб-стаза у свету). Међутим, те прве „санке на којима се клати" показале су и своје мане: због велике брзине и сувише мале оптерећености биле су врло нестабилне, па је често долазило до излетања са стазе и нимало наивних повреда. И да би се тај недостатак отклонио, заљубљеници новог спорта повећали су тежину нових санки, а повремено су додавали и посебно оптерећење.

Историја даље бележи оснивање првих клубова, прва такмичења, прва правила. Рецимо, екипа тадашњег боба бројала је пет чланова од којих су једно време посаду обавезно чиниле и две жене. Неки тврде да је то био рекламни потез организатора да би привукли што више посматрача. Ко зна колико у томе има истине, тек остаје чињеница да је ово правило важило скоро тридесет година. А савремени боб, каже енциклопедија, конструисан је такође у Сент Морицу (1904). Историја боба заиста је нераскидиво везана за овај швајцарски зимски смучарски центар јер је у њему одржано и Прво првенство Европе (1914) и Прво првенство света (1927), овде је боб коначно први пут уврштен у програм Зимских олимпијских игара (1928)...

Зараза звана боб пробила је брзо и наше границе а њен клицоноша био је Милета Недић који је 1909. са дипломом завршене Више економске школе у Швајцарској у Београд донео и један боб. Наравно, стаза није постојала па су младићи ове Недићеве оклопне санке возили стрмим београдским улицама и повреде нису изостајале. Најгоре је прошао архитекта Бошко Симоновић који је тешко настрадао на једном такмичењу у нашем главном граду.

Међутим, ни то није много нашкодило бобу јер већ наредне зиме два студента – Миша Стојановић и Никола Станковић – обнављају такмичења и чак сами израђују боб-четворосед, а убрзо се у Београду оснива и Спортски боб-клуб, први у нашој земљи. На жалост, није било пара за специјалне стазе и новоосновани клуб полако напушта боб и почиње да негује спортове на води...

Страх од броја 13

Године 1933. и у Ваљеву се оснива Боб-клуб, али и он без неких већих успеха. Специјалне стазе биле су нерешив проблем, као уосталом и данас, јер су изузетно скупе: кошта и изградња а ништа мање и одржавање. Ту је и сам боб чију цену многи упоређују са ценом једног аутомобила „формуле 1". То су и били разлози зашто боб код нас није ухватио корен. Наравно, у таквим условима било је илузорно и помишљати на било какав наш међународни успех.

О, пардон, одлучно протестује данас седамдесет петогодишњи доктор права у пензији Данило Доуган. Имали смо успеха, чак и медаљу. Ево његове приче.

У јануару 1928. група студената са Универзитета у Љубљани кренула је на Светско студентско првенство у зимским спортовима које се одржавало у италијанском зимском спортском центру Кортини д'Ампецо. Седморица смучара и два клизача, у пратњи двадесетак пријатеља, одлучило је да се окуша у надметању са колегама из готово целог света. Неких изгледа на успех није било, али су се наши младићи чврсто држали оне Де Кубертенове девизе да је важно учествовати.

И учествовали су. Деветнаестогодишњи студент права Данило Доуган успео је да у трчању на 18 км, у конкуренцији преко 100 такмичара, заузме врло добро 28. место. Остали чланови наше екипе такође су дали све од себе. Првенство се већ ближило крају кад је у табор наших младића навратио др Малтини, председник организационог одбора светског студентског првенства. Онако узгред упитао их је да ли намеравају да за недељу, последњег дана такмичења, пријаве екипу у бобу: интересовање је велико, биће на хиљаде посматрача, то је прави мушки спорт, наговарао их је. Уз то имају невољу јер се пријавило 13 екипа, а тај број у тако опасној дисциплини није за потцењивање.

Ми кукавице?

Један наш шаљивџија је одмах одговорио упорном Италијану:

– Такмичили бисмо се ми, како да не, али је невоља што смо боб заборавили код куће.

Сви су га запањено погледали, а Италијан се насмејао и рекао да за то нема проблема, позајмиће им боб. Е, сад је настала мука, за повлачење је било касно, замерили би им да су кукавице, мада нико од њих никада није сео у оклопне санке, а многи никад нису ни видели такмичење. И тако су на састанку одлучили да ће се – такмичити, одабрали пет такмичара који ће први пут у историји бранити боје Југославије у бобу.

Сутрадан ујутру готово сви су појурили да изблиза бар виде стазу и – следили се. Усечена у лед, стаза се вртоглаво спуштала док су се на кривинама уздизали зидови високи и до пет метара да боб, ношен центрифугалном силом, не би излетео а са њим, разуме се, и такмичари. Не, ово је сувише опасно, нећемо да се играмо главама, одустајемо, неопозиво је одлучила изабрана петорка.

Јест', али за повлачење је било касно, организатор их је већ уврстио у програм. Међутим, наше момке, чинило се, више нико не може да натера на тако нешто – одустају и готово. У међувремену се и међу странцима сазнало за наше одустајање и почела су непријатна добацивања о кукавичлуку. То је већ превршило меру и Данило Доуган, један од петорице првобитно изабраних, заједно са 22-годишњим Отоном Бамбергом који је у Кортину д'Ампецо дошао у пратњи такмичара нашао је још једног добровољца Франца Бучарја, такође посматрача. За посаду боба требало је наћи још два члана.

Права сензација

На опште запрепашћење у нашем табору јавиле су се две девојке Миа Ферлан и Љеља Фермевц – које су у Кортину допутовале као гледаоци. У суботу по подне, 28. јануара, необична посада се први пут у животу спустила низ боб-стазу. Пробна вожња им је донекле разбила страх пред сутрашње званично такмичење, што није ни чудо јер су се врло споро спустили.

Сутрадан, пред неколико хиљада посматрача, почело је такмичење у бобу. Наша екипа са шареним вуненим капицама уместо кацига и без ципела са неопходним крампонима одмах је побрала све симпатије. Наравно, о неком резултату није могло бити ни говора јер су медаље и висока места била резервисана за светске асове из Италије, Швајцарске, Француске, Норвешке, Пољске. Бамберг и Доуган, пилот и кочничар, најважнији чланови посаде, договорили су се да Доуган не кочи често као што је то чинио на тренингу.

И боб са Југословенима кренуо је са старта и затутњао леденом стазом толиком брзином да је негде на средини студенткињи Љељи било очигледно свега доста и почела је да урла млатарајући ногама и рукама. На срећу, Доуган је брзо смирио. Вртоглава вожња и, уз овацију публике, наша посада пролази кроз циљ са четвртим најбољим временом. Времена за радост, међутим, није било јер су правила такмичења захтевала да се возе две вожње (не четири као данас).

Бамберг и Доуган су се сада договорили да кочење сведу на минимум и да тако, кад се већ изненада указала прилика, остваре и неки бољи резултат. Тако је и било, с том разликом што боб са нашом посадом због превелике брзине у једном тренутку умало није излетео са стазе. Чак су се и гледаоци разбежали мислећи да ће боб улетети међу њих. Срећом, Бамберг је у последњем часу успео да исправи подивљало возило и наши су кроз циљ пролетели брзином од 93 km/h. Друго најбоље време, само су Италијани били бржи!

После друге вожње, у укупном пласману, први су били Италијани, други Французи, а бронзана медаља припала је нашим студентима... Ко је онда знао да ће то бити и једина медаља коју су Југословени икад освојили на неком великом међународном такмичењу у бобу.

Али, ко зна, можда ће нова, код нас и једина, боб-стаза на Требевићу после Олимпијских игара родити неке нове наше шампионе у овом узбудљивом, скупом и опасном спорту?!

П. Милатовић

У ЖИВОТУ – КАО У ПРИЧИ

Љубав са Аном

Од личних ствари Лазе Лазаревића није остало готово ништа: перо са урезаном латинском изреком „Ora et labora" (Моли и ради), нешто писама, пишчеви портрети које је урадио познати хрватски сликар Влахо Буковац и – једна фотографија. На њој је млада девојка дуге таласасте косе, у тамној хаљини, необично лепих руку. На позадини је женском руком исписано „Ана Гутјар", а испод тога Лазиним рукописом „Берлин 1873–1878"

Лаза Лазаревић је написао само девет, али девет изузетних приповедака и 54 научна рада из области медицине. Захваљујући њима он је и данас, 94 године после смрти, цењен и у књижевности и у лекарству, иако је живео само 39 година.

Прву приповетку Лаза је написао у Берлину као студент медицине. Но, она је објављена последња и то тек 1898, осам година после пишчеве смрти. Као и друга своја остварења Лаза је и ову приповетку којој је дао наслов „Швабица" читао пријатељима, али никако није хтео да је објави, и поред наговарања уредника неких београдских књижевних листова. Као да је желео да „Швабицу" сачува само за себе. Јер, у овој приповеци све се одиграло и у стварности онако како је описано, све сем краја. Наиме, у причи јунакиња Ана умире, док је у стварном животу она увелико надживела творца ове узбудљиве љубавне приповести. А Ана је она лепотица са мале, црно-беле фотографије коју је Лаза чувао све до смрти, иако је већ био ожењен другом, отац, угледан писац и поштован лекар...

> – ЛАЗО – ЈЕДВА ЈЕ ИЗУСТИЛА ДЕВОЈКА – ТО ЈЕ СВЕ ТАКО НЕОЧЕКИВАНО ДА ЈА НЕ ЗНАМ ШТА ДА ТИ КАЖЕМ. ЈА НЕЋУ САЖАЉЕЊА! ТИ СИ... ВИ СТЕ СЛОБОДНИ.

Идила у трпезарији

Првог дана октобра 1873. године на врата пансиона Паулине Гутјар у берлинској Фридрихштрасе бр. 111 закуцао је витак младић уског лица, крупних плавих очију необично благог погледа, коврџаве плаве косе чије су витице падале на светло, умно чело. Био је то двадесет двогодишњи свршени студент права београдске Велике школе, а сада студент медицине у Берлину Лазар Кузмана Лазаревић. Далеко од родног Шапца и Београда, где се школовао и који је тако волео, у туђини, потуцајући се од немила до недрага, млади правник и будући лекар сада налази свој други дом код „добре и уредне жене" за 40 талира годишње. Врло задовољан пријемом и условима становања Лаза одушевљено пише својима у отаџбини: „Ако устраје овако и ако она не дигне цену, ја се не дам шале одавде истерати".

Фрау Паулина га упознаје са осталим абонентима свог пансиона. Ту су два јапанска студента, затим чиновник, књижар и потпоручник. Сви су они врло љубазни према благом и мирном српском студенту, а нарочито Ана, једно од осморо деце удовице Гутјар.

Љубав се родила одмах, већ при првом сусрету. Лазаревић се скоро истог часа кад је угледао заљубио у годину дана млађу Ану, такође необично умиљату и мирну девојку. „Била је лепушкаста и мила. Чак више мила него лепа", забележио је угледни слависта Ватрослав Јагић, сведок ове необичне љубавне приче...

Почела је заносна љубавна романса, вечери би проводили у великој трпезарији где је Лаза, пратећи Анино певање, свирао на клавиру. Она је, наиме, школовала глас, спремајући се за оперску певачицу. Кад није учила, ћутке је везла, док би плавооки студент медицине читао новине. Разговарали су мало и ретко, али су и без тог били срећни, једно близу другог. Повремено би Ана „случајно" испустила иглу на шта би Лаза устајао и уљудно је подизао с пода.

Али, ово идилично „унтерхалтовање" изненада је прекинуто Аниним одласком на краћи пут. Кад се вратила, затекла је Лазу болесног у постељи. Угледавши га онемоћалог, нежно га је изгрдила што се није чувао, а младићу се тада учинила „необично лепа". Затим су дуго играли „даме", и Лаза је изгубио све партије...

Поклони свој ми прстић!

Једне вечери опет су седели у трпезарији, сами. Напољу је већ увелико владала тмурна берлинска јесен. Њима топло од камина и оне чудесне ватре у младим заљубљеним бићима. И Лаза одједном нежно ухвати Ану за руку тражећи, у шали, да му поклони један прст и то баш онај који је недавно излечио кад га је девојка случајно опекла врелом во-

дом. Као свака заљубљена шипарица, Ана се у почетку невешто и неискрено нећка, да би му убрзо испунила жељу. Лаза одушевљено љуби „поклоњени прстић" и сав у заносу одлази на починак. Од слатког маштања није могао да усни, па се око три часа ујутру баца на учење. (касније ће у приповеци „Швабица" усклинути: „Ах, побратиме, знаш ли каква јој је ручица!")

Ускоро је све прекрио снег. Друга Лазина зима у маглом обавијеном Берлину. Без капута је због чега не одлази на предавања из страха да не добије упалу плућа јер је целог живота био врло нежног здравља. Али, зато је по цео дан са Аном. Међутим, дневне радости замењују ноћни немири и очајавање.

Тражи новац од зета Милорада Митровића Шапчанина, тада познатог писца, који у одговору тражи да му Лаза пошаље меру за капут.

Огорчен, Лаза пише сестри: „Дакле, дотле сам ја пао! Ја ти се заклињем да нисам траћио паре ни на неваљаство, ни на вино, ни на карте, словом ни на шта. Јесам ли ја балавац или свиња или просјак? Ако сам лани исплатио дугове, ја ћу их и ове године како могу, па ако не стигне пара, ја ћу продати капут, па га опет нећу имати..."

Тако је било и прошле године: послали су му новац, купио је капут, нагомилао дугове у скупом Берлину, а на пролеће га продао да би се раздужио. Сад је опет у истој стисци, и љути се што Шапчанин хоће да шије за њега капут код некаквог Томе или Јевте, а „овде може да се сашије по моди лепше и јевтиније". „И ја сам млад човек – пише сестри – и мени се иште лепа хаљина и обућа". Његов понос је повређен: неће да га у пансиону Гутјар сматрају за „убожара". А изнад свега жели да са Аном излази одевен пристојно, сањарећи о томе да је ухвати за руку и да је хиљаду пута пољуби.

Међутим, од куће нису стизали ни новац ни капут, а он је обећао Ани да ће је водити у чувену Хилерову посластичарницу, па потом у шетњу... И није погазио реч.

Позајмивши новац од берлинских зеленаша, Лаза је купио нов капут, узео Ану под руку па кад су појели колаче кренули су у шетњу по огромном пошумљеном берлинском парку. Над њима је вејао снег и тихо се спуштала ноћ, а Лаза је Ани причао о Хајдук-Вељку и описивао свој патријархални дом, али је с болом прећутао како би његови земљаци гледали на њих кад би Ану одвео у Србију. То је увек крио у себи, борећи се у бесаним ноћима с тешким мислима: Швабица па још сирота, а на другој страни патријархална мајка и иста таква домовина.

Зеленаши прете

Припијена уз њега, и не помишљајући на којој се муци Лаза налази, Ана је занесено слушала, дивећи се рецитовању песама на његовом матерњем језику, затим немачком, руском и француском које је Лаза изванредно знао.

Тако су зашли у мрачну шуму. Али, иако је то силно желео, Лаза се није усуђивао да је пољуби. Но, при повратку у пансион, на степеницама, није издржао: загрлио је и Ана му је пала у наручје. Међутим, у том часу наишла је њена мајка Паулина. Обоје су претрнули. На срећу, она их у тами није приметила...

Разапет између љубави према домовини и Ани, сав у грозници, младић се баца на учење, покушавајући да тако побегне од љубави према немачкој девојци. Купио је Хермaнову „Физиологију", стресао прашину са својих лабораторијских инструмената, почео жабама за огледе уредно да мења воду и да свакодневно одлази на клинику, на вежбе.

Наишла је и нова недаћа: како да се ослободи дуга у који је залао куповином капута, микроскопа, костура и лабораторијског апарата? Дужан је равно 50 дуката. Ана тугује у својој самоћи, иако не зна зашто Лаза не жели више да се с њом виђа. Јер, он се без речи затворио у своју собу и увече више не силази у трпезарију. Када је случајно сусретне на степеништу, намрштено нешто промрмља у знак поздрава и изгуби се. Она и не претпоставља које су муке сиромашног студента...

У истом павиљону становао је и Лазин побратим Коста Христић кога је писац волео заиста као брата. Једне бесане ноћи, Лаза упали свећу и закуца на Костина врата да би се с побратимом посаветовао шта да ради. Лихвари се љуте, прогањају га, не сме да се креће улицама, прете му тужбом и батинама.

Међутим, Христић је чврсто спавао и Лази је било жао да га буди. Тада је у ходнику угледао Ану.

Прилазила му је, осмехнута и лепа, с марамицом у рукама. Кад му се сасвим приближила, без речи му је гурнула марамицу у руке и – побегла. Лаза је остао сам и изненађен. Погледавши на светлости свилену марамицу, угледао је на њој извезен свој монограм. Одједном је био љут на себе.

С песмом кроз свет

Сутрадан је опет био у трпезарији, где се Ани дуго извињавао. Медицина, лагао је важно, тражи целог човека...' Одмах је писао сестри и зету да позајме 50 дуката са 12 одсто на четири године, а он ће им из Берлина послати уредно облигацију. Али, о овоме ни речи мајци, јер „она може бити не би допустила да ја сам на своје име узмем и да сам плаћам интерес, а ја без тога не бих могао, јер би ме савест угушила".

Његова и Анина љубав поново цвета. Она сада сама долази у његову собу где „уређује књиге, умиљава се..." Али, Лаза се све теже бори: Ана или домовина, мајка? И даље ћути, док загрљени шетају обалом језера и док Ана учи његов језик. А када више није могао да издржи, закључивши да су „сви разлози за један лакомислени крај срца против", стао је изненада пред Ану, ословио је са „госпођице", поменуо „дубље разлоге" и „како не сме мислити само на себе" и њу „унесрећивати" пошто је он „нестална природа", а ту су и „фамилијарне обавезе" док његово „срце зна како му је, али..."

– Лазо – једва је изустила Ана – то је све тако неочекивано, да ја не знам шта да ти кажем. Ја нећу сажаљења! Ти си... Ви сте слободни!

И то је био крај...

Лазаревић је и професору Јагићу причао о својој борби да ли да ту Швабицу узме и води у Србију или не. „Мени је ње било жао", говорио је Јагић, „али више сам волео жалити њу него њега".

У јуну 1874. године Србија је заратила са Турском и Лаза добија војни позив. Напушта Берлин, а Ана се посвећује оперском певању. Није, дакле, умрла, како је описано у приповеци, коју је Лаза написао вероватно док је у њему та љубав још била свежа. После мајчине смрти она одлази из Берлина у Ханове. Певајући, обишла је Русију, Енглеску, Данску и Америку. У време кад је Лаза већ тешко боловао, њој су била широм отворена врата најпознатијих оперских кућа. Под старост се настанила у Абердину, у Енглеској, где се несрећно оклизнула и сломила ногу од чега је и умрла 1928. у седамдесет седмој години. Наџивела је Лазу за годину мање него што је био цео његов живот. Кажу да је увек спомињала „једног лепог и нежног српског студента медицине"...

„Швабица" тек после смрти

Током првог и другог српско-турског рата Лазаревић је као лекарски помоћник предано лечио рањенике при дринској војсци. Инспирисан судбином тих ратника написао је касније своју познату приповетку „Све ће то народ позлатити".

После рата опет је у Берлину где бриљантно, после права у Београду, завршава и други факултет – медицину. Никад више није прекорачио праг пансиона у Фридрихштрасе 111.

А приповетка „Швабица" сачувана је сасвим случајно, и то захваљујући његовој мајци Јелки која је највише и била против његове везе са Аном. Наиме, када је испросио Полексију, или Полу како је он одмила звао, сестру побратима Косте Христића, Лаза је припремио рукопис „Швабице" да га спали. Његова мајка, врло патријархална српска жена, спремајући Лазин сто, склонила је рукопис у страну. Тако је Лаза на њега заборавио, и захваљујући тој случајности, приповетка је доцније, тек после његове ране смрти, објављена међу његовим осталим приповеткама.

Несрећан, после смрти синова, малишана Кузмана и Владана и пошто му је умрла и мајка коју је волео неизмерно, Лаза умире од туберкулозе 2. јануара 1890. године, у Хилендарској 7, у Београду.

Окупан је у води зачињеној вином којом је касније заливена липа у кућном дворишту, дрво које је сам засадио. Последња жеља била му је да види њене гране. Сахрањен је као вољен писац и угледан лекар. Ана, вероватно, никад није сазнала за његову судбину и да је јунакиња једне изванредно лепе приповетке.

Иван ЛОНЧАР

ДЕВЕТ ЗЛАТНИХ ПРИЧА

Написао је само девет приповедака али су оне по снази и значају јаче и важније од многих романа. Заслужују да им се наведу наслови: Швабица, Први пут с оцем на јутрење, Све ће то народ позлатити, Ветар, На бунару, Школска икона, Он зна све, У добар час хајдуци и Вертер.

ОДБИЈАМ ДА ПОТПИШЕМ!

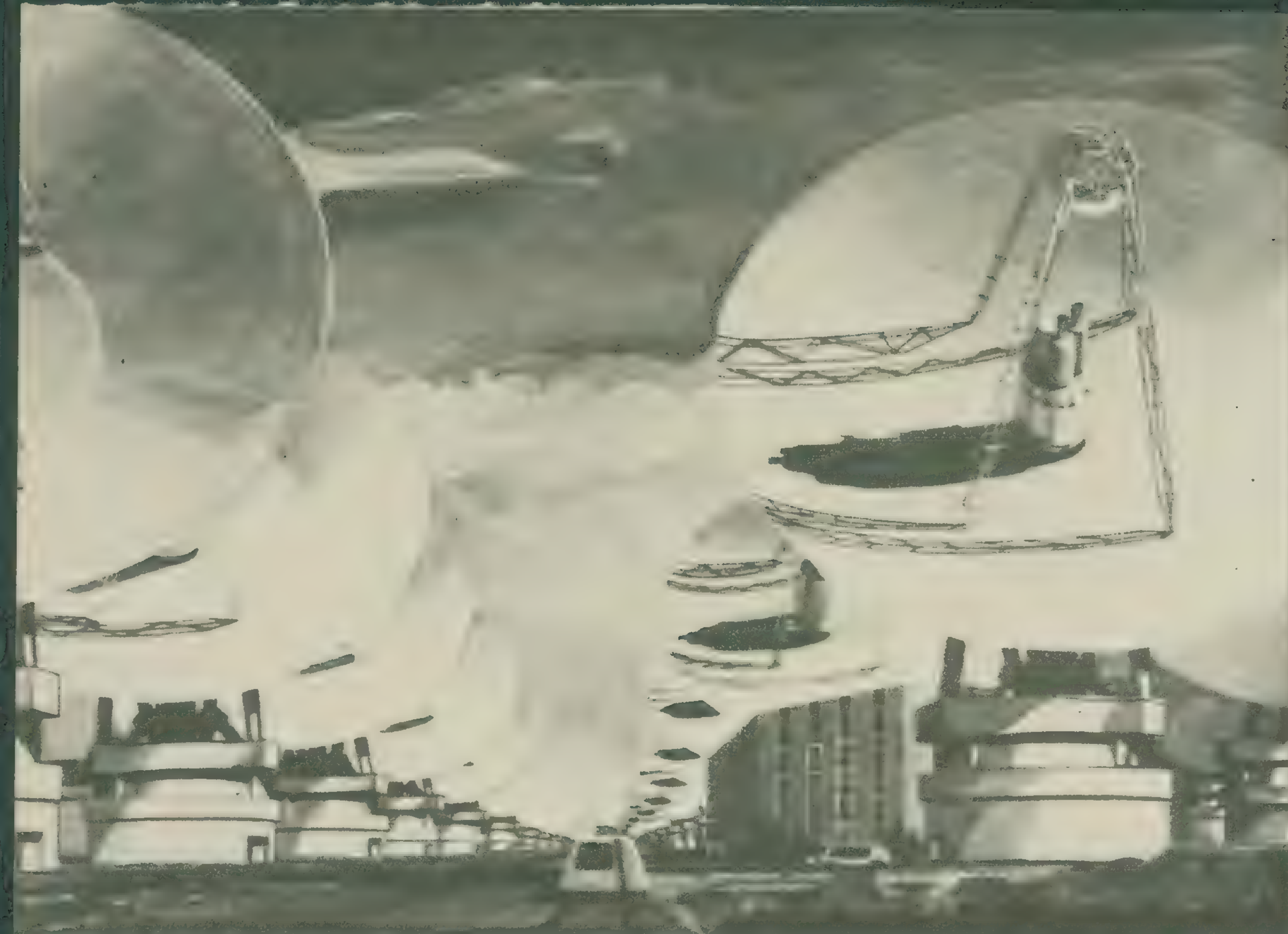
Када је 1878. године докторирао у Берлину, Србија је имала само 136 лекара и 25 болница, а Лаза опет жури да помогне отаџбини. Најпре је лекар округа београдског, а 1. маја, на свој тридесети рођендан, постављен је за примаријуса интерног одељења Опште државне болнице и члана Главног санитетског савета. Истовремено др Лазаревић подноси Српском лекарском друштву 22 писмена и усмена реферата из области унутрашњих, живчаних, заразних и очних болести.

Колико је Лаза држао до лекарске етике казује и овај случај. У Саборној цркви две атентаторке су пуцале на краља Милана, чији ће доцније лични лекар бити управо Лазаревић. Ускоро су атентаторке умрле у затвору од батина, и Лаза је позван да потврди да су оне извршиле „самоубиство". Међутим, чим је утврдио узрок смрти, Лаза је одбио да потпише документ с полицијским наводима, и нико на то није могао да га приволи.

Годину дана пре смрти, 1889, Лаза је изабран за дописног члана Српске краљевске академије и прекореда унапређен у чин војног санитетског потпуковника. Постао је, истина врло нерадо, и лични лекар краља Милана. Поставио је чак и услов: биће суверенов доктор, само уколико му не одузму место у болници – није могао да замисли да остави своје болеснике. Жеља му се испунила, али је већ било касно: туберкулоза је све више нагризала Лазин ионако нежан организам. Међутим, он томе није придавао нарочиту пажњу: здравље других било му је важније од његовог личног. Оршавелог тако да је при седењу између колена стављао јастук да га не би жуљале сопствене кости, до пред саму смрт виђали су Београђани цењеног др Лазаревића како жури кроз град, од болесника до болесника. Излечио је многе – себе није могао.

ПРВИ У СВЕТУ

Године 1880. двадесет деветогодишњи лекар Лаза Лазаревић објавио је у часопису за науку и уметност „ARCHIVUM SERBICUM" („Српски архив") пионирски рад из области медицине о симптому ишијаса. Иако је публикован пре 104 године, овај рад, према мишљењу стручњака, може и данас да послужи као узор. Поставкама о понашању оболелог живца који изазива ишијас лекари се користе и данас, у савременој медицини, по чему је наш лекар и писац познат у целом свету, а његов проналазак као „Лазаревићев симптом" или „знак".

Овако би отприлике изгледао „фазни поредак" ПРОЈЕКТА КИКЛОП са телескопским антенама већим од фудбалског игралишта.

ОПЕРАЦИЈА

ПОМОЋУ ВЕЛИКОГ РАДИО-ТЕЛЕСКОПА У ПОРТОРИКАНСКОЈ ЛУЦИ АРЕСИБУ УПУЋЕНИ СУ СИГНАЛИ У ПРАВЦУ ЗВЕЗДАНОГ ЈАТА ИЗ САЗВЕЖЂА ХЕРКУЛЕС УДАЉЕНОГ ОД НАС ОКО ТРИДЕСЕТ ХИЉАДА СВЕТЛОСНИХ ГОДИНА, ПА СЕ ОДГОВОР МОЖЕ ОЧЕКИВАТИ ТЕК КРОЗ ШЕЗДЕСЕТ ХИЉАДА ГОДИНА! У МЕЂУВРЕМЕНУ СУ, МОЖДА, НЕКЕ НАШЕ РАДИО И ТЕЛЕВИЗИЈСКЕ ЕМИСИЈЕ ВЕЋ ДОСПЕЛЕ ДО ВАНЗЕМАЉСКИХ ГЛЕДАЛАЦА.

У лето 1971. године група америчких научника и инжењера провела је шест недеља покушавајући да утврди шта је све потребно за откривање интелигентног живота ван Сунчевог система. Тада је предложено постављање огромног низа радио-телескопа који ће „погледом прелазити" небо, а обједињаваће их компјутер. Пројект је прикладно назван именом митолошких једнооких џинова киклопа.

Пре него што се определила за радио-телескопе, екипа је проучила неколико могућности. Прва је била да сами са Земље упутимо истраживачке бродове у свемир. Ово и даље остаје као ефикасан и привлачан начин, али ће, на жалост, вероватно проћи још много векова пре него што будемо у стању да лично обилазимо галаксију.

У међувремену се могу лансирати свемирске сонде без посаде, као што је британски „Дедалус", у правцу звезда око којих постоје планетни системи. Сонда би била програмирана да уђе у орбиту такве звезде и забележи сигнале вештачког порекла – уколико на њих наиђе.

У том случају сонда би покушала да привуче пажњу понављајући, рецимо, примљени сигнал или емитујући на сличној фреквенцији неки други сигнал чије би вештачко порекло било очигледно. На жалост, трошкови упућивања сонди ка свим звездама – кандидатима у нашој близини били би превисоки, а резултати сувише неизвесни да би се засад тако нешто покушало.

Слушати и гледати

Пошто лично истраживање по галаксији засад не долази у обзир, преостаје једино да се мотри на сигнале који допиру до нас. Ти сигнали би могли бити намерно упућени да би се привукла пажња других цивилизација, или су једноставно интерни сигнали који су после дугог путовања стигли случајно и до нас.

Земља, на пример, није намерно одашиљала сигнале у свемир, али су неке наше прве радио и телевизијске емисије можда већ допрле до ванземаљаца. Шта ли они о њима мисле?

План истраживања треба да обухвати обе врсте сигнала с тим што су радио-таласи засад најбоље средство општења на великим растојањима, али то не морају и да остану. Као што је пре само једног века најбржи начин слања порука био помоћу голубова – писмоноша, тако ће можда и радио-станице бити убрзо превазиђене.

Мада се „Пројект Киклоп" определио за радио-таласе, занимљиво је размотрити и неке нове могућности.

Ласери ће, једнога дана, можда бити најраширеније средство комуникације на Земљи, па и у свемирским релацијама. Али, они нису погодни за упућивање изван Сунчевог система јер их упијају облаци међузвезданог гаса. Штавише уски ласерски зрак мора се веома прецизно уперити у одређеном правцу што га чини неподесним за трагање по васионским просторима.

Друга могућност су снопови космичких зрака набијених енергијом, али њих изобличавају галактичка магнетска поља. Зато су неутрини, атомске честице без масе и наелектрисања чије путовање кроз свемир ништа не може да скрене. Али баш зато што су тако неухватљиви, тешко је замислити како би се за њих изградио пријемник.

Поменута је и могућност да нека цивилизација напреднија од наше употреби за упућивање сигнала другима ништа мање него своју звезду – сунце. Ово би се постигло бомбардовањем дотичног сунца хиљадама тона материјала услед чега би оно почело да зрачи неуобичајеним спектралним комбинацијама. Астрономи који се баве проучавањем звезданих спектара имају на уму ову могућност.

На којим су таласима ванземаљци?

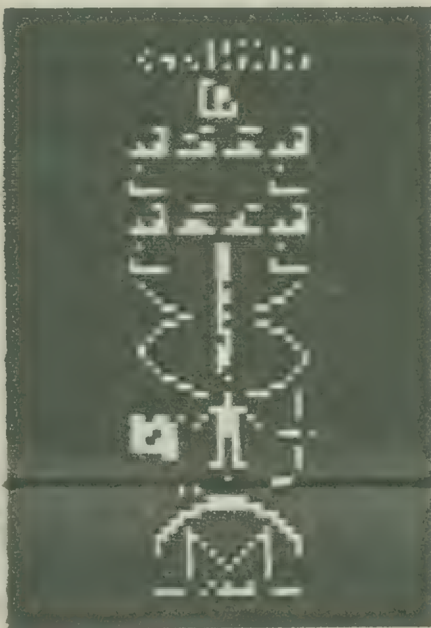
Предности радио-таласа над осталим средствима комуникација су лакоћа емитовања и примања, готово неометано ширење кроз међузвездани простор и способност да пренесу велику количину информација. Али, да би се слушала одређена радио-емисија, потребно је пронаћи одговарајућу фреквенцу, а астрономи немају појма које би то фреквенце ванземаљци могли да употребљавају. Могућности је толико да би испитивање сваке понаособ било неизводљиво.

Због тога је екипа „Киклопа" одлучила да одреди највероватнији део радио-спектра. Неке таласе упија или скреће Земљина јоносфера, а неки су, опет, неподесни за комуникацију јер их надјачавају радио-сигнали из природних извора који путују свемиром.

На основу свих расположивих података екипа је закључила да највише изгледа пружају микроталаси дужине од три до тридесет центиметара. Занимљиво је да и атоми водоника и молекули хидроксида (OH) који постоје у међузвезданом простору емитују радио-таласе у том сектору док је таласни сектор између тих сигнала готово нечујан.

Како спој водоника и хидроксида даје воду (H_2O), тај празан сектор између њих назива се „појилом". Неки научници су, правећи поређење са земаљским појилима на којима се окупљају разне врсте животиња, изнели

КИКЛОП

Необична „шара" представља низ од 1679 импулса које је џиновски радио-телескоп у Аресибу упутио током 1974. го- [illegible] Импулси садрже информације о нашем бројчаном систему, атомској грађи материје као и формуле молекула DNK која преноси генетске кодове у живим организмима. Остали подаци у вези с настањеношћу Земље, људском висином и сразмерама у оквиру Сунчевог система. Колико да ванземаљце унапред припремимо!

претпоставку да се и разни становници галаксије „напајају" на том свемирском појилу. Други су ту претпоставку одбацили као сувише романтичну, али је екипа „Киклопа" ипак одлучила да баш тај таласни сектор проучи с посебном пажњом.

Радио-телескоп би, према прорачунима екипе, имао добрих изгледа да открије постојање ванземаљаца кад би заузимао површину од седам до двадесет квадратних километара. То би одговарало пријемном диску пречника од око пет километара! Јасно је да таква џиновска конструкција овде на Земљи не може да се подигне, а трошкови њене изградње у орбити, уз транспорт тона и тона материјала, били би превисоки.

Хиљаде повезаних радио-телескопа

Други начин да се добије тако велика сабирна површина јесте да се употреби велики број мањих електронски повезаних радио-телескопа. Појединачни сигнали које би примио сваки од тих уређаја повезали би се, уз помоћ савремене компјутерске технологије, у целовиту слику. Такав систем познат је као „фазни поредак".

Једна од предности „фазног поретка" је да се може градити постепено и по потреби проширивати додавањем нових уређаја. Пошто нико није сигуран колико ће поље на крају бити потребно, овакво постепено решење је најлогичније и најекономичније.

Замишљено је да се телескопско поље пројекта „Киклоп" састоји од хиљаду или више телескопа пречника око сто метара постављених на међусобном растојању од три стотине метара како не би један другом сметали док су уперени ниско изнад хоризонта.

Сви телескопи били би повезани са контролном зградом у средини поља низом канала кроз које би ишли електрични каблови и везе са централним компјутером. Откако је ова студија направљена, компјутерска технологија је толико узнапредовала да би сада сваки телескоп могао да има сопствени микрокомпјутер који би вршио основну обраду података пре упућивања у централни електронски мозак.

Идеално место – близина полутара

Терен за „Киклопа" мора да буде раван и геолошки потпуно стабилан јер би померање и од свега неколико центиметара покварило прецизни поредак телескопа. Клима мора бити сува пошто би испарења у атмосфери могла да изобличе сигнале. Исто тако не сме бити ни ветра ни снега који би покварили пријемне дискове. Место, најзад, мора да буде удаљено од људских насеља и саобраћајница.

Уз то ова идеална опсерваторија требало би да буде подигнута негде у близини полутара како би захватала велики део и северног и јужног неба. Друго решење је да се изграде две – по једна у свакој хемисфери.

„Киклоп" би проучавао звезде једну по једну. За почетак требало би изабрати звезде близу нашег система ради лакшег откривања сигнала, као и звезде са планетним системима најпогоднијим за настанак живота. Каталог таквих звезда не постоји и рад на њему био би један од задатака „Киклопа".

Пошто треба испитати огроман број звезда, пожељна је аутоматизација. У студији пројекта предложено је да се предвиди лабораторија која би аутоматски класификовала прегледане звезде и тако срећене податке упућивала у „Киклопов" централни компјутер.

„Киклоп" је замишљен да прима сигнале из свемира, али не би било тешко претворити га и у џиновски радио-предајник. Поједини предајници били би, у том случају, уперени у правцу одређене звезде а за упућивање сигнала на удаљења сунца употребио би се читав систем одашиљача.

Поглед до границе видљивог свемира

Мада је првенствено намењен откривању живота на другим планетама, „Киклоп" би могао да се употреби и за многа друга астрономска истраживања. Поруке са свемирских сонди, у оквиру Сунчевог система, као што је „Воицер", примале би се далеко ефикасније него помоћу постојећих антена. Подаци које ће „Воицер 2" упутити са Нептуна биће мање-више оскудни и то не због несавршености сондиних мерних инструмената већ због мана наших пријемних уређаја.

„Киклоп" може да послужи и за одбијање радарских зрака од планета што се сада чини помоћу мањих радио-телескопа. Тако би овај уређај за само делић свог укупног радног времена могао да направи радарске мапе свих планета у нашем систему.

Прецизност и осетљивост „Киклоповог" ока омогућиле би посматрање једва видљивих тела и направиле револуцију у проучавању звезда и сазвежђа. Радио-телескоп такве огромне снаге ухватио би тела на граници видљивог свемира што би могло битно да утиче на нашу представу о настанку васионе. Чак и ако не би открио ванземаљце, „Киклоп" би одиграо фантастичну улогу.

Нећемо бити у одбору за дочек

Када је студија објављена још пре десет година, није постојала велика вероватноћа да ће „Пројект Киклоп" бити ускоро остварен. Државне администрације нису заинтересоване за финансирање програма који би потрајао деценијама, па можда и вековима. Али, нешто је ипак предузето.

Помоћу великог радио-телескопа у порториканској луци Аресибу упућени су сигнали у правцу једног збијеног звезданог јата у сазвежђу Херкулес. То јато удаљено је од нас око тридесет хиљада светлосних година, па се евентуални одговор може очекивати тек кроз шездесет хиљада година!

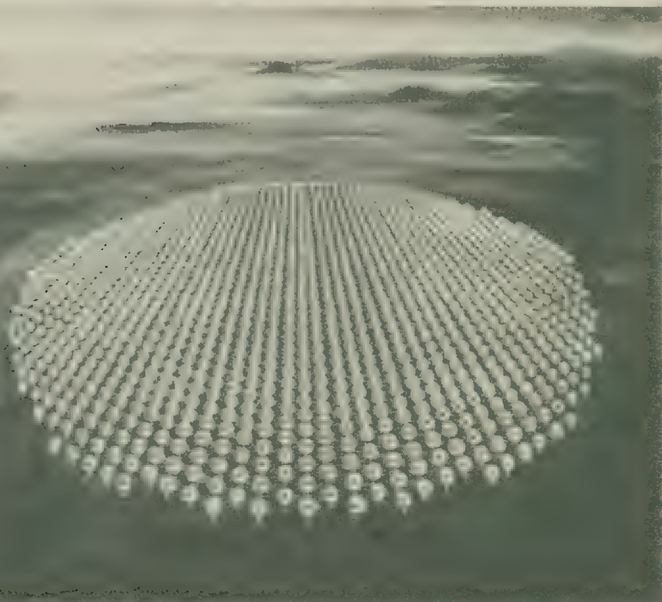
Још новија вест је да се крајем 1982. године америчка свемирска агенција NASA поново заинтересовала за тражење ванземаљских интелигенција, па је у сарадњи са Стамфордским универзитетом у Калифорнији почела да израђује студије које ће 1987 прерасти у десетогодишњи програм истраживања.

У првој фази биће разрађен поступак, припремљени компјутерски програми и опрема и прегледане разне погодне локације. Очекује се да ће за почетна посматрања бити употребљене антене из такозване Мреже за далеки свемир (Deep Space Network) које се сада користе за пријем порука са васионских сонди.

По завршетку прве фазе кренуће се упоредо са засебним проучавањем звезда и претраживањем читавог неба. За помније испитивање биће изабране звезде сличне нашем Сунцу, односно звезде спектралних класа F, G, и K, а распон проучаваних радио-таласа обухватиће и зону „појила".

Очигледно је да се ради о пројекту далеко скромнијем него што је „Киклоп", али ће он бар пружити основну технологију и искуство потребно за каснија детаљнија истраживања. У сваком случају новац је обезбеђен и кренуло се са мртве тачке. У одбору за дочек ванземаљаца налазиће се наши пра-пра-пра... потомци.

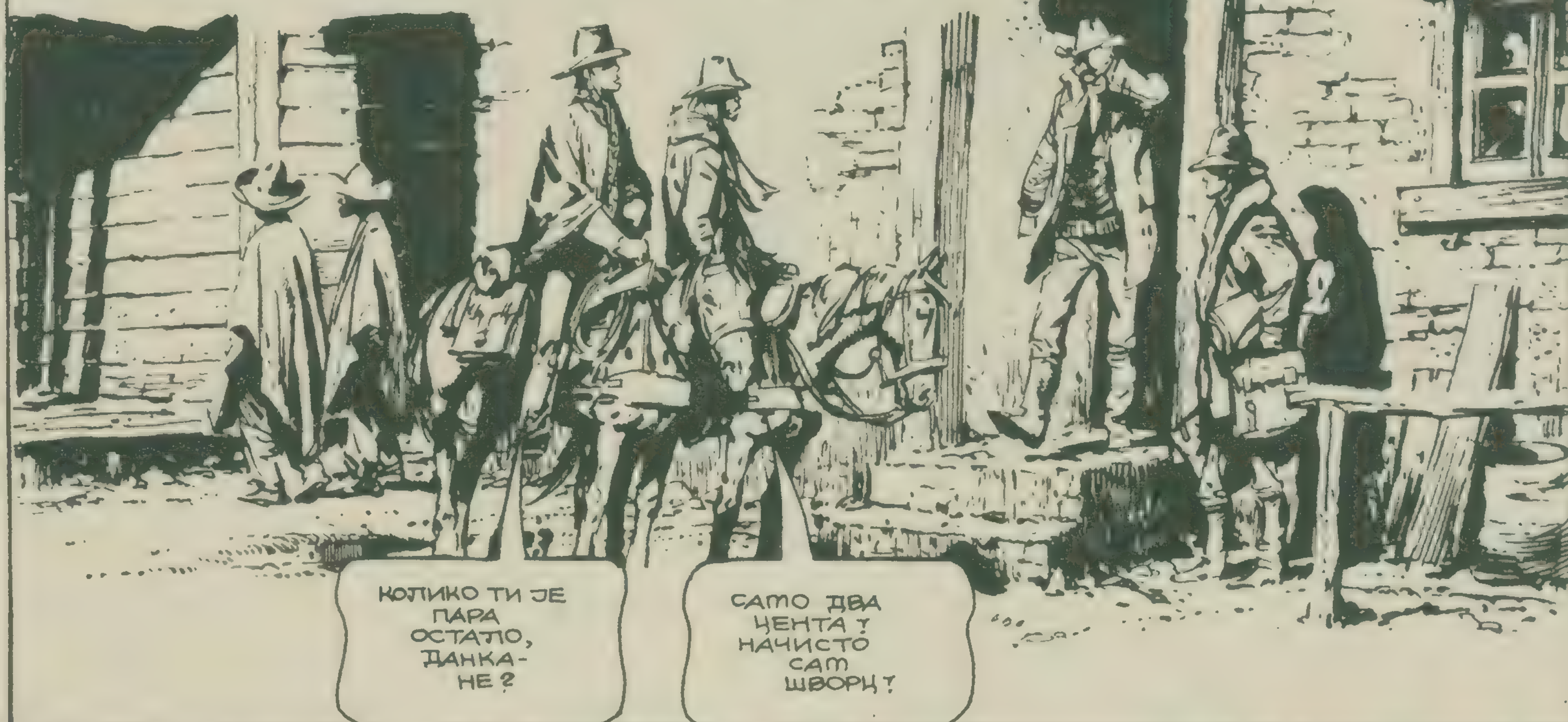
Припремила: Бојана ДОНИЋ

Макета „Киклопа" – пројекта израђеног под покровитељством NASE и Америчког удружења за техничко образовање.

ТИМБЕР ЛИ:

КУД ЈЕ НЕСТАО БЕРТ

КАД СЕ ВРАТИ ?! ТАЈ БАНДИТ СЕ НИ-КАД НЕЋЕ ВРАТИТИ! СВЕ НАС ЈЕ ИЗИГРАО!

ШТА ПРИЧАТЕ? БЕРТ НИЈЕ БАНДИТ! ВРАТИЋЕ СЕ!
ТО БИ ЗА ЊЕГА БИЛО БОЉЕ! У СУПРОТНОМ, ЈУ-РИЋЕМО ГА НА-КРАЈ СВЕТА!

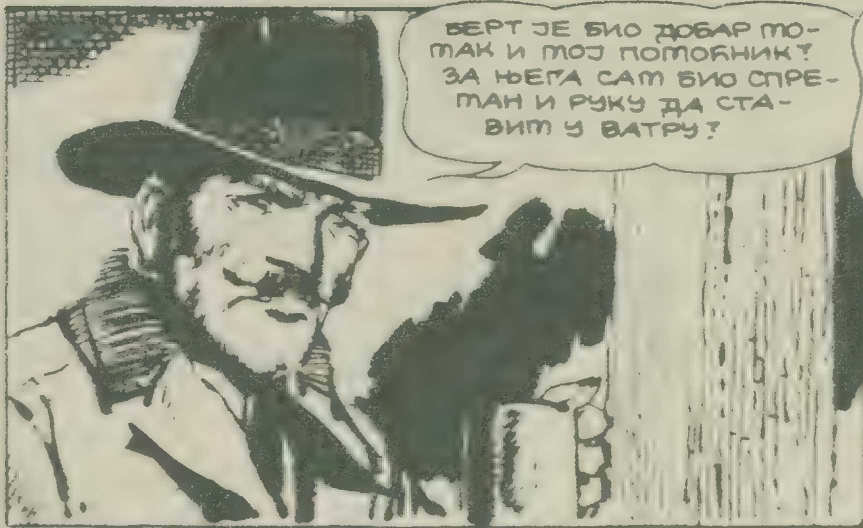

А ШТО СЕ ТЕБЕ ТИЧЕ, ДЕВОЈКО...
ШТО СЕ ЊЕ ТИ-ЧЕ, ОСТАВИТЕ ЈЕ НА МИРУ!

НЕ МЕШАЈТЕ СЕ У ОНО ШТО НЕ ЗНАТЕ, СТРАНЧЕ!
ИДЕМО ОДАВДЕ!

ШТА СЕ ДОГОДИЛО БЕРТУ, ДЕВОЈКО?
ОН... ОН...

ТО ЋУ ТИ ЈА РЕЋИ, СТРАН-ЧЕ! МЕРИ, ДОНЕСИ ТИ ПИЋЕ!

2

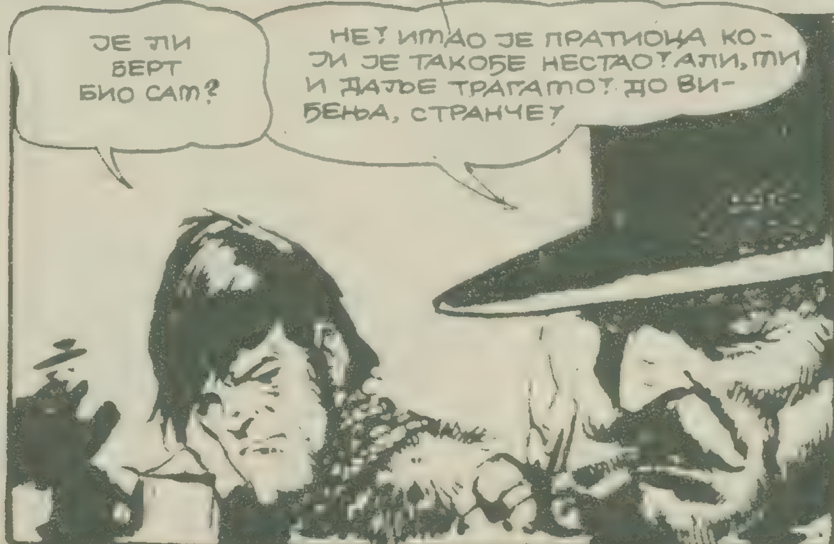

БЕРТ ЈЕ БИО ДОБАР МОМАК И МОЈ ПОМОЋНИК! ЗА ЊЕГА САМ БИО СПРЕМАН И РУКУ ДА СТАВИМ У ВАТРУ!

ПРЕ ДЕСЕТАК ДАНА ПОВЕРЕНА СУ МУ ДВА ЏАКА ЗЛАТНЕ ПРАШИНЕ! ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ИХ ОДНЕСЕ У БАНКУ ГРАДА КРОМПТОНА!

АЛИ, ТАМО СЕ НИЈЕ ПОЈАВИО И ОД ТАДА ГА НИКО НИЈЕ ВИДЕО! И ШТА ОНДА ЉУДИ МОГУ ДА МИСЛЕ?
ДА ЈЕ ПОБЕГАО СА ЗЛАТОМ, НАРАВНО! А ШТА ВИ МИСЛИТЕ?

ПОКУШАО САМ ДА ГА ПРОНАЂЕМ ЖИВОГ ИЛИ МРТВОГ, АЛИ ОД ЊЕГА НИ ТРАГА! ЗАИСТА НЕ ЗНАМ ШТА ДА МИСЛИМ!

ОН НИЈЕ ПОБЕГАО СА ЗЛАТОМ! УВЕЛИКО СМО ПРИПРЕМАЛИ ВЕНЧАЊЕ! С ЊИМ СЕ СИГУРНО НЕШТО ДОГОДИЛО!
СМИРИ СЕ, МЕРИ!

ЈЕ ЛИ БЕРТ БИО САМ?
НЕ! ИМАО ЈЕ ПРАТИОЦА КОЈИ ЈЕ ТАКОЂЕ НЕСТАО! АЛИ, МИ И ДАЉЕ ТРАГАМО! ДО ВИЂЕЊА, СТРАНЧЕ!

Два дана касније...

Ранч! Можда овде можемо да зарадимо коју пару!

Ако им је заиста потребна помоћ, могли бисмо да останемо месец дана!

Изгледа да овде нема много људи!

Хеј! Има ли кога?

Да! Ту сам ја!

Опростите...

Можемо ли да се одморимо?

Свакако! Одведите коње у шталу, а ја ћу вам припремити нешто да једете!

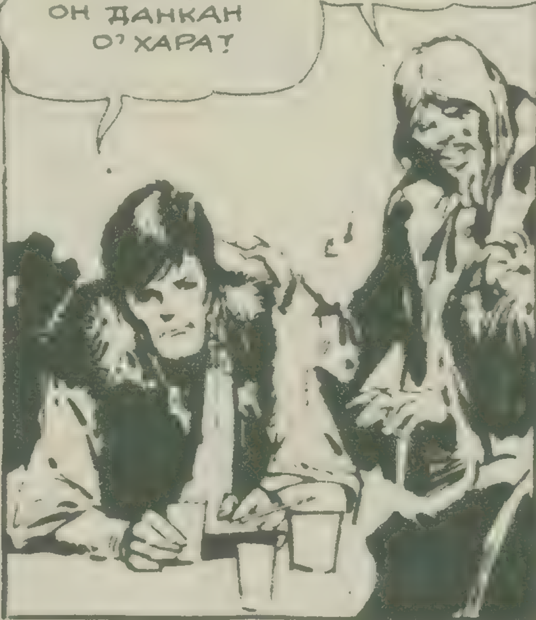
Хвала вам!

4

МУШКАРЦИ СУ ВЕРОВАТНО НА ПОСЛУ!
ОВДЕ НЕМА НИЈЕДНОГ МУШКАРЦА! ОТКАКО СЕ ПРОЧУЛО ДА У БРДИМА ИМА ЗЛАТА, СВИ СУ ОТИШЛИ! ЖИВИМ САМА!

САМА?
ЈА СЕ НЕ БОЈИМ! ОДЛИЧНО РУКУЈЕМ ПУШКОМ, А УСКОРО ОДЛАЗИМ НА ИСТОК!

РАНЧ САМ ВЕЋ ПРОДАЛА! ТРЕБА САМО ДА СЕ СПАКУЈЕМ И КРЕНЕМ!
ЗА ТО ЋЕ ВАМ БИТИ ПОТРЕБНА ПОМОЋ!

РАЧУНАЈТЕ НА НАС! МИ И ТАКО ТРАЖИМО ПОСАО! ЈА САМ ТИМБЕР ЛИ, А ОН ДАНКАН О'ХАРА!
ЗА ПОЧЕТАК, ЈА ИДЕМ ПО ВОДУ!

ТРЕНУТАК! НЕ БИХ МОГЛА ДА ВАМ ПЛАТИМ ВИШЕ ОД ДОЛАР И ПО НА ДАН!
ПРИХВАТАМО!

СУТРАДАН СУ ПОЧЕЛИ ДА ОКУПЉАЈУ СТАДО...

ГОВЕДА СУ ВАМ СЕ РАС-
ТУРИЛА НА СВЕ СТРАНЕ!
ЗНАМ! ТО ЈЕ ТАКО ОД КАДА ЈЕ
ОТИШАО ИНДИЈАНАЦ СИВИ ОБЛАК
КОЈИ СЕ О ЊИМА БРИНУО!

НЕКОЛИКО ДАНА СУ НАПОРНО РА-
ДИЛИ...

А ОНДА, ЈЕДНЕ НОЋИ НА МЕ-
СЕЧИНИ...

ЗАР НЕ СПАВАТЕ? СИГУРНО СТЕ ДА-
НАС МНОГО РАДИ-
ЛИ!
НЕ СПАВА МИ СЕ! МОЖДА ЈЕ ЗА ТО КРИ-
ВА МЕСЕЧИНА!

ЗОВЕТЕ СЕ ХОРТЕНЗИЈА,
ЗАР НЕ? ТО ЈЕ ИМЕ ЈЕД-
НОГ ЛЕПОГ ЦВЕТА!
ЦВЕТА КОЈИ
ПОЛАКО
ВЕНЕ!

1674/C

СЛАГАЛА САМ КАД САМ РЕКЛА ДА ТИ ЈЕ ПОТРЕБНА ПОМОЋ! МЕНИ ТРЕБА НЕКО КО ЋЕ ДА ТЕ ЗАШТИТИ! НЕ МОГУ ВИШЕ ДА ЖИВИМ САМА!

ПОТРЕБНА ТИ ЈЕ И ЉУБАВ...

ИЗВИНИ, ТИМБЕРЕ! БИО ЈЕ ОВО ТРЕНУТАК СЛАБОСТИ!

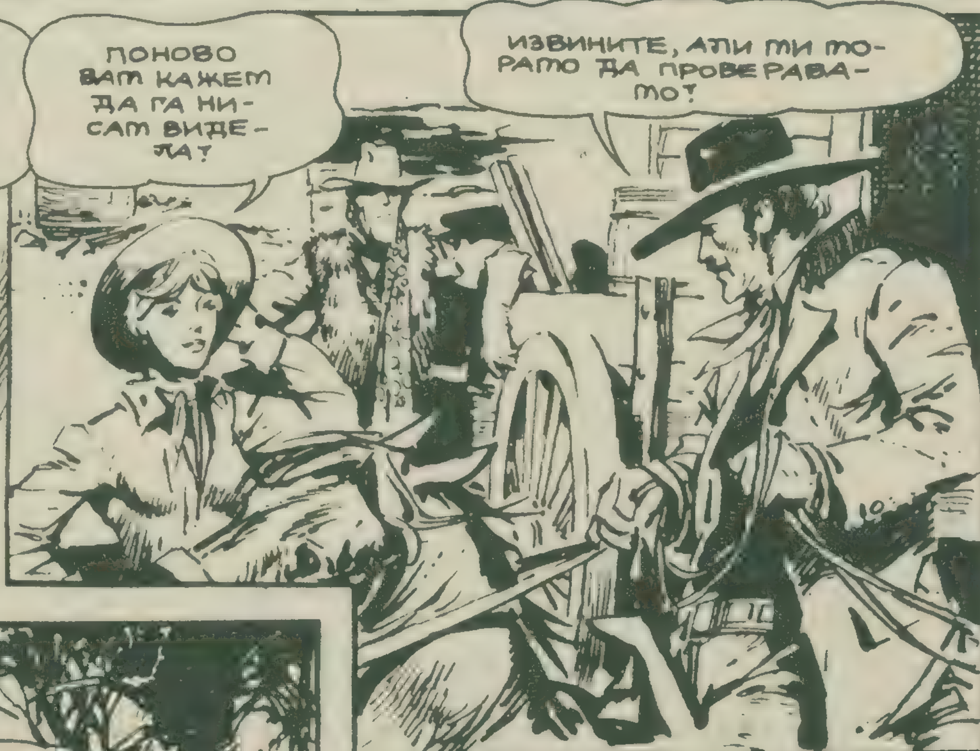

МАЛО КАСНИЈЕ...
ДАНКАНЕ, НЕ СПАВАШ?

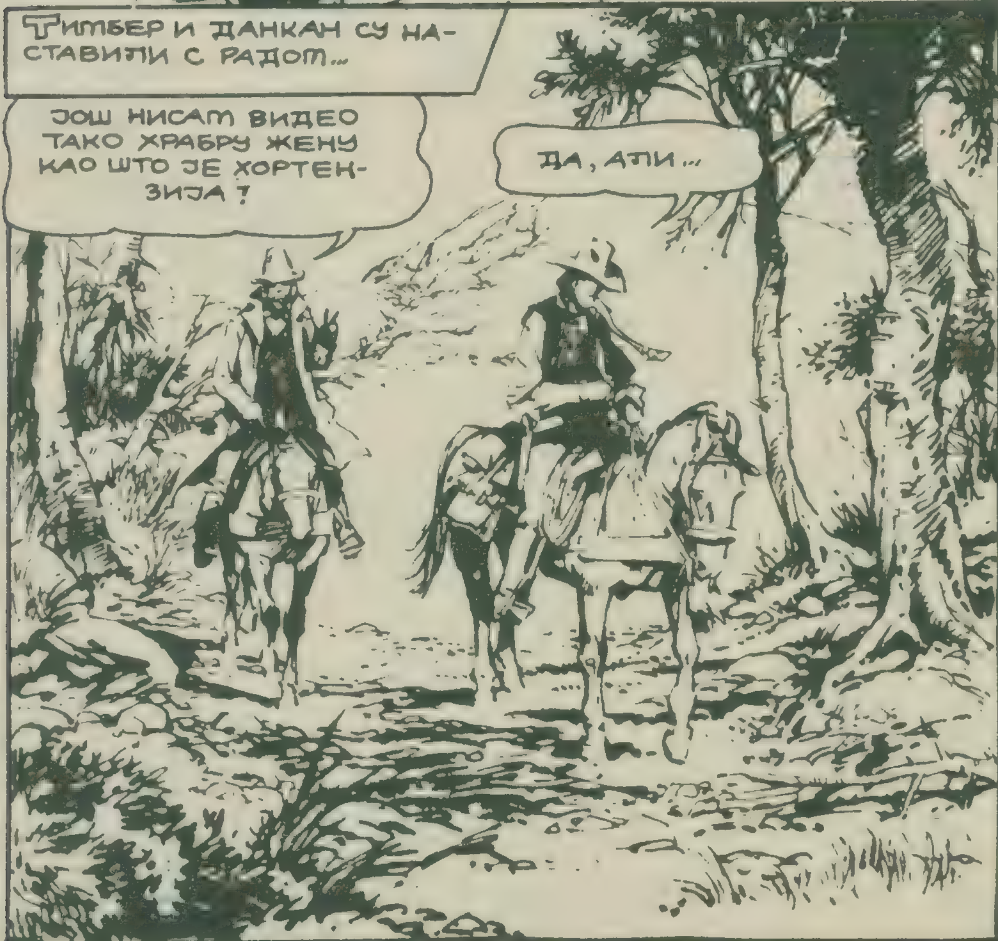

НЕ! А КОЛИКО ВИДИМ, НЕ СПАВАШ НИ ТИ!

ДА ЛИ ТЕ НЕШТО МУЧИ, ДАНКАНЕ?
НЕ! СВЕ ЈЕ У РЕДУ! ЛАКУ НОЋ!

СУТРАДАН...
ДОБАР ДАН, ХОРТЕНЗИЈА!
ШТА ИМА НОВО, ШЕРИФЕ?

ЗАСАД НИШТА! САМО ЖЕЛИМ ДА ВАС ПИТАМ ЗА БЕРТА! ДА НИЈЕ ПРОШАО ОВУДА?

ПОНОВО ВАМ КАЖЕМ ДА ГА НИСАМ ВИДЕЛА!
ИЗВИНИТЕ, АЛИ МИ МОРАМО ДА ПРОВЕРАВАМО!

ТИМБЕР И ДАНКАН СУ НАСТАВИЛИ С РАДОМ...
ЈОШ НИСАМ ВИДЕО ТАКО ХРАБРУ ЖЕНУ КАО ШТО ЈЕ ХОРТЕНЗИЈА!
ДА, АЛИ...

... ИМА НЕШТО У ЊЕНОМ ПОНАШАЊУ ШТО МИ НИЈЕ ЈАСНО...

ТА, ШТА ГОВОРИШ? ОНА ЈЕ ДИВНА!
У ПРЕДВЕЧЕРЈЕ СУ И ПОСЛЕДЊА ГРЛА ВРАЋЕНА НА РАНЧ...
САД КАД СМО СВЕ ЗАВРШИЛИ, ИДЕМ ДА СЕ ОКУПАМ!
ВИДИМО СЕ НА ВЕЧЕРИ!
СЕДАМДЕСЕТ ГРЛА! ОНОЛИКО КОЛИКО САМ ИХ И ИМАЛА! ПОСАО СТЕ ОБАВИЛИ, МЕЂУТИМ...
ШТА?
МОГЛИ БИСТЕ ДА МИ ПОМОГНЕТЕ ДА ИХ ОДВЕДЕМ У КОМПТОН ДА ИХ ПРОДАМ!
АЛИ, МИ ИДЕМО ЗА КАЛИФОРНИЈУ! ТО ЈЕ НА ДРУГОЈ СТРАНИ!
ШТА ТЕБИ ЗНАЧИ КАЛИФОРНИЈА, ДАНКАНЕ?
КАКО ШТА ТИ ЗНАЧИ?
9

1674/3

МОЖДА БИХ ЈА МОГЛА ДА БУДЕМ ТВОЈА КАЛИФОРНИЈА?

ГЛЕ! САД СЕ УДВАРА И ДАНКАНУ...

ТЕ ВЕЧЕРИ...
ЕВО ВАШЕ ПЛАТЕ! ОДБИЛА САМ ВАМ САМО ЗА ХРАНУ!
НЕ! ЈА ОД ВАС НЕЋУ ДА УЗМЕМ НИШТА!

А ЈА МОРАМ! ДУГ ЈЕ ПУТ ДО КАЛИФОРНИЈЕ!

ТАЈ НОВАЦ СИ ПОШТЕНО ЗАРАДИО, ДАНКАНЕ!
ДА! АЛИ, НИЈЕ ТИ ПОТРЕБАН! ЈА НЕ ИДЕМ У КАЛИФОРНИЈУ!

ВОЛИМ ХОРТЕНЗИЈУ И НЕ СВИЂА ТИ СЕ ШТО СИ СУМЊИЧАВ!
АЛИ, ЈА ЈЕ НИСАМ УВРЕДИО!

УОСТАЛОМ, МОЈЕ МИШЉЕЊЕ ВИШЕ И НИЈЕ ВАЖНО! ЗА ОВОГ ЧАСА КРЕЋЕМ ЗА КАЛИФОРНИЈУ!

НЕЋУ НИШТА ДА МУ КАЖЕМ, АЛИ МИ СЕ ЧИНИ ДА ЈЕ ХОРТЕНЗИЈИ ПОТРЕБАН НЕКО КОЈИМ ЋЕ ОНА ДА ВЛАДА...

ЗБОГОМ!
ЗБОГОМ, ДАНКАНЕ! И СРЕЋНО!

ВИШЕ ЈОЈ ОДГОВАРА ДАНКАН ОД МЕНЕ... ХЕЈ, ШТА ЈЕ ОВО?

СРЕБРНА НИТНА... ЗАДРЖАЋУ ЈЕ ЗА УСПОМЕНУ НА ХОРТЕНЗИЈУ...

ОДЛАЗИ... ДОБРО ЈЕ... ОН ЈЕ СУВИШЕ ПАМЕТАН ЗА МОЈ ПЛАН...
11

ПОСЛЕ НЕКОЛИКО ЧАСОВА ЈАХАЊА, ТИМБЕР ЈЕ ЛЕГАО ДА СЕ ОДМОРИ...

И ТЕК ШТО ЈЕ ЗАСПАО...

ПРОКЛЕТИ КОЈОТИ! ЗАШТО ТОЛИКО ЗАВИЈАЈУ?
СИГУРНО СУ ОТКРИЛИ НЕКИ ЛЕШ...

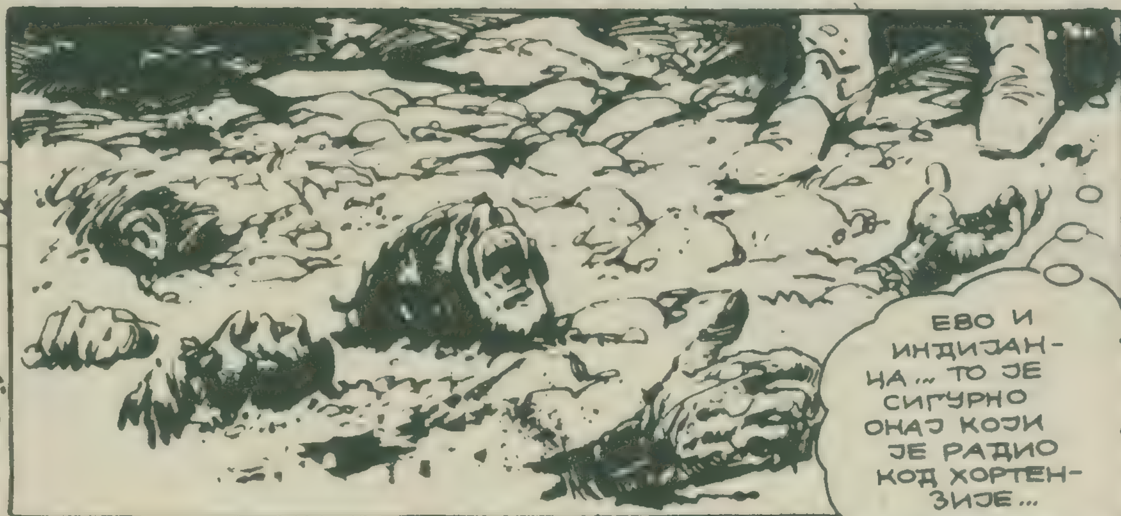

МОРАМ ИПАК ДА ВИДИМ О ЧЕМУ СЕ РАДИ...

САМО ХРАБРО, ТИМБЕРЕ...

КАО ШТО САМ И ПРЕТПОСТАВИО... КОЈОТИ СУ НАЊУШИЛИ ЛЕШЕВЕ...

ТЕРИ УЗАЛУД ЧЕКА БЕРТА... КАИШ ЈЕ СИГУРНО ПРИПАДАО ЊЕГОВОМ ПРАТИОЦУ... А НИТНА КОЈУ САМ ПРОНАШАО КОД ХОРТЕНЗИЈЕ СА ОВОГ ЈЕ КАИША...

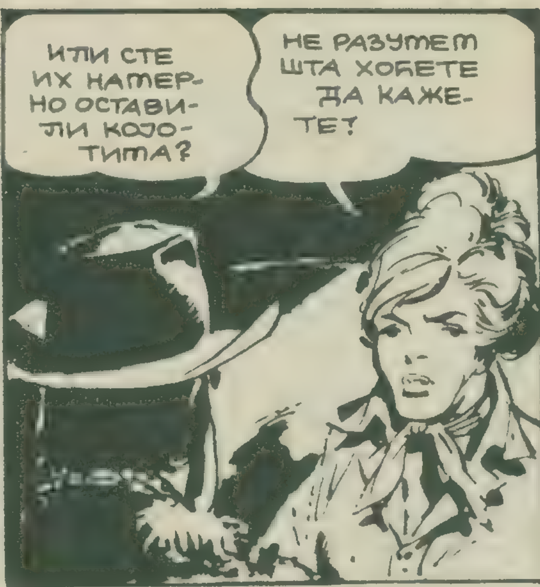

ЕВО И ИНДИЈАНЦА... ТО ЈЕ СИГУРНО ОНАЈ КОЈИ ЈЕ РАДИО КОД ХОРТЕНЗИЈЕ...

СУТРАДАН УЈУТРО, ХОРТЕНЗИЈА ЈЕ ЖУРИЛА ДА ОБАВИ ЈЕДАН ПОСАО, КРИШОМ ОД ДАНКАНА...

ДОБАР ДАН! ТРЕБА ЛИ ВАМ ПОМОЋ?
ТИ?! ВРАТИО СИ СЕ?

ЈЕСУ ЛИ ТО ЏАКЧИЋИ ПУНИ ЗЛАТНЕ ПРАШИНЕ?
ШТА ПРИЧАТЕ?
13

ПРОНАШАО САМ БЕРТА И ЊЕГОВОГ ПРАТИОЦА! А И ВАШЕГ ИНДИЈАНЦА! У БРЗИНИ НИСТЕ СТИГЛИ ДА ИХ САХРАНИТЕ!

ИЛИ СТЕ ИХ НАМЕРНО ОСТАВИЛИ КОЈОТИМА?
НЕ РАЗУМЕМ ШТА ХОЋЕТЕ ДА КАЖЕТЕ!

ИМАМ ЧАК И ДОКАЗ ДА СУ БЕРТ И ЊЕГОВ ПРАТИЛАЦ БИЛИ ОВДЕ! ВИ И ВАШ ИНДИЈАНАЦ СТЕ ИХ ОПЉАЧКАЛИ И УБИЛИ!

А ДА НЕ БИСТЕ ИМАЛИ СВЕДОКА, САМИ СТЕ УБИЛИ ИНДИЈАНЦА! ТО У ЏАКЧИЋИМА ЈЕ ЗЛАТНА ПРАШИНА, ЗНАМ!

ОДМАХ САМ ОЦЕНИЛА ДА СТЕ ВЕОМА ИНТЕЛИГЕНТНИ!

ХВАЛА! МОГ ПРИЈАТЕЉА ДАНКАНА СТЕ ЗАВЕЛИ ДА БИ ВАМ ПОМОГАО ДА СТИГНЕТЕ ДО ПРВОГ ГРАДА!

А ОНДА БИСТЕ СЕ И ЊЕГА РЕШИЛИ!
НЕВЕРОВАТНО КОЛИКО СТЕ ПАМЕТНИ!

ИЗНЕНАДА...
ДАНКАНЕ! УПОМОЋ!

ШТА ТО РАДИТЕ?

ДАНКАНЕ, УПОМОЋ! ДАНКАНЕ!

ХОРТЕНЗИЈА!
14

1674/14

ТИМБЕРЕ!
ДАНКАНЕ... ОН... ПОКУШАО ЈЕ ДА ТЕ...

ЗАТО СИ СЕ ВРАТИО, ЈЕ ЛИ?
НЕ, ДАНКАНЕ! ХОРТЕНЗИЈА ЈЕ ХТЕЛА САМО ДА ТЕ ИСКОРИСТИ! ОНА ЈЕ ОПЉАЧКАЛА БЕРТА И УБИЛА ГА!

НЕ СЛУШАЈ ГА, ДАНКАНЕ! УБИЈ ГА!

НАРАВНО, ХОРТЕНЗИЈА!

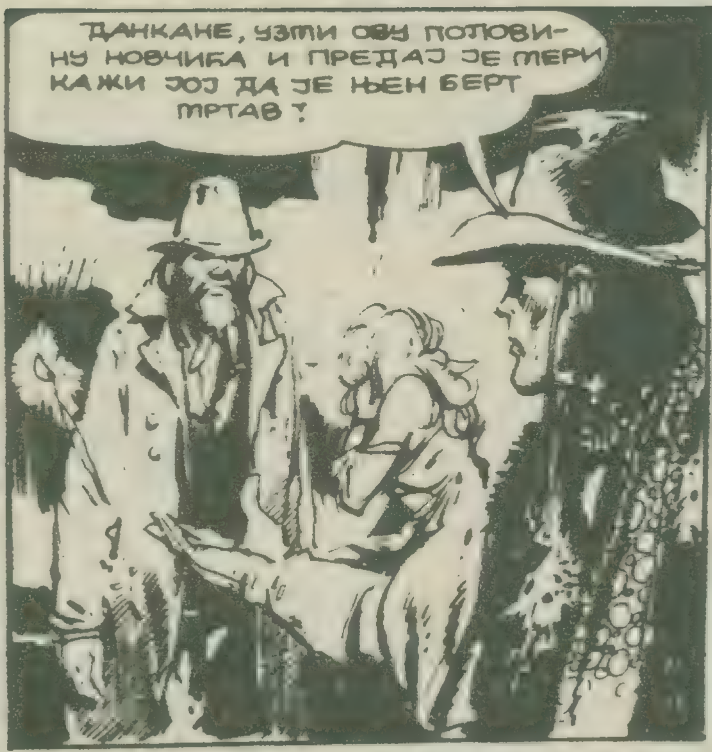

СТАНИ, ДАНКАНЕ!

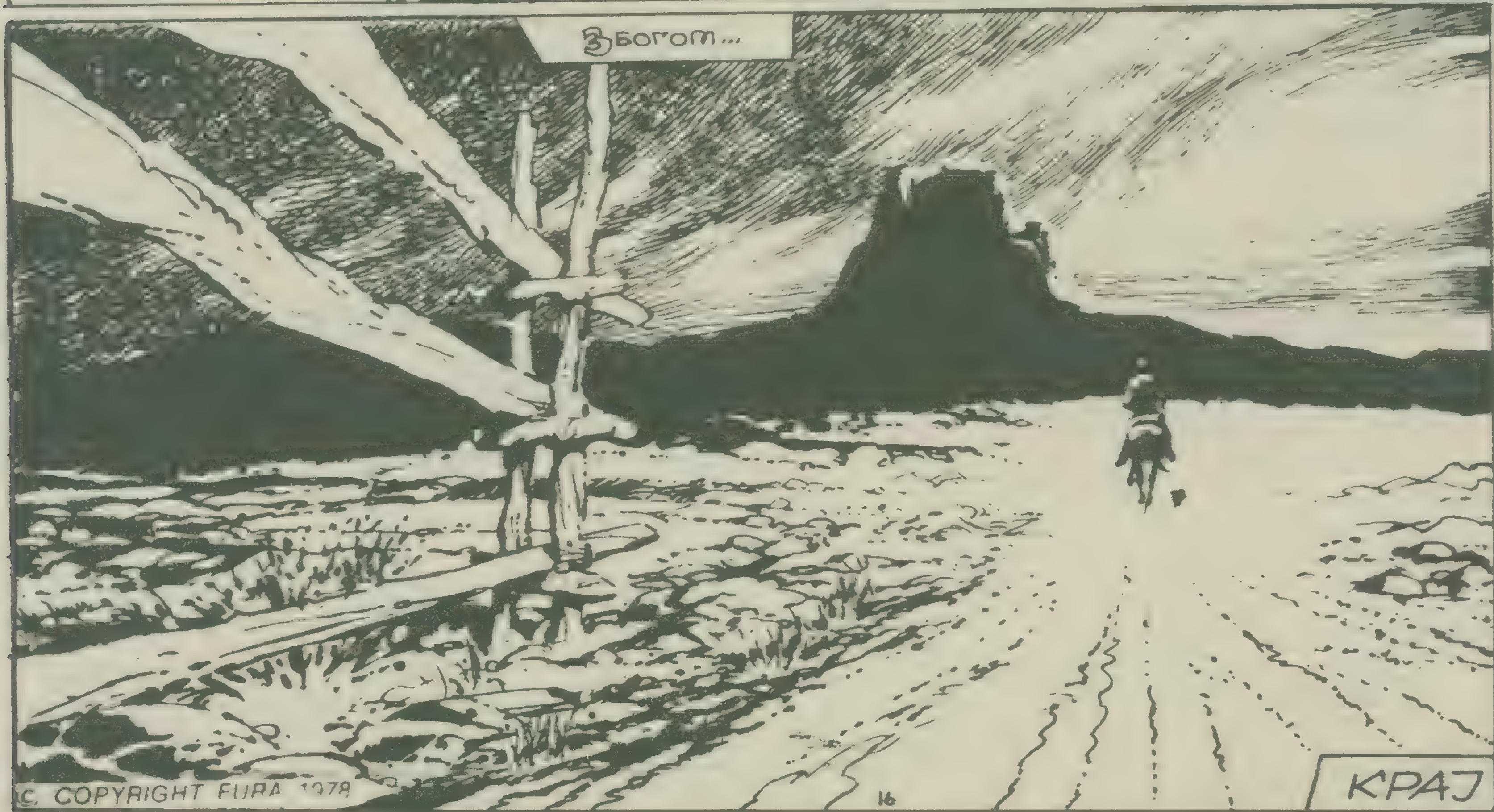

ЉУБОМОРАН СИ НА МЕНЕ! ЗАТО СИ СЕ И ВРАТИО! ЈА НЕМАМ МИЛОСТИ ПРЕМА ТЕБИ!

ДАНКАНЕ, СХВАТИ! РУКЕ ОВЕ ЖЕНЕ УМРЉАНЕ СУ КРВЉУ!

БАНГ!
БАНГ!

ЕВО! ДА ЛИ МИ САД ВЕРУЈЕШ! ОВО ЈЕ ЗЛАТО КОЈЕ ЈЕ ПРЕНОСИО БЕРТ!

ТИМБЕ-РЕ... ХОРТЕН-ЗИЈА...

ДАНКАНЕ, УЗМИ ОВУ ПОЛОВИ-НУ НОВЧИЋА И ПРЕДАЈ ЈЕ МЕРИ КАЖИ ЈОЈ ДА ЈЕ ЊЕН БЕРТ МРТАВ!

ЗБОГОМ!

ЗБОГОМ...
C. COPYRIGHT EURA 1978
КРАЈ

СЛАЂАНА МИЛОШЕВИЋ

ДАМА СА ДИЗАЈНОМ

Кад се Слађана Милошевић појавила на југословенској музичкој сцени пре неколико година био је то прави шок-ударац. Својим изразито рокерским приступом и провокативном представом она је сломила неке баријере које је наметао балкански менталитет и схватање жене, и с правом стекла титулу прве ЈУ-рок даме. Уследила је затим каријера богата колико успесима толико и малерима, препрекама, погрешним сарадницима и наступима, да би после потпуне физичке и психичке исцрпљености Слађана 1981. сасвим нестала са сцене. Крај протекле године донео нам је, на радост свих обожавалаца њеног певања и музичких идеја, веома успешан повратак и то у правом тренутку. Наиме током Слађаниног одсуства са концертних подијума и из дискографске продукције, појавила се плејада младих певачица које су ишле стопама „прве даме" и створено је одлично тло за оно што је Милошевићева у међувремену стварала. Ради се о албуму направљеном углавном у Немачкој, уз помоћ групе музичара који себе зову „Neutral Design" што је одредило назив плоче. „Neutral Design" припадају „новом немачком таласу" тако да и Слађанина плоча у великој мери одише атмосфером њиховог истраживачког усмерења (члан групе Брус Вебер је аутор три нумере). Текстове на албуму су, осим певачице, писали Момчило Бајагић, Мирјана Тадић и Данко Ђурић – млад и непроказан тим, за разлику од ранијих Слађаниних пројеката. „Мики, Мики" је песма која је већ одавно постала хит, али више од нових хитова, на плочи „Neutral Design" треба тражити композиције које плене занимљивим решењима, бојама и атмосфером. Песме које се теже памте, али зато и теже заборављају. У сваком случају: Добро дошла назад у циркус, Слађана!

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

DAS LIHT VON KAIRO
СВЕТЛОСТ КАИРА

музика: Петер Лабонти
текст: Момчило Бајагић
изводи: Слађана Милошевић

Још памтим ноћ, амбру и жад,
небо над Каиром и влажан мрак.

Црвену собу, песак и зној,
пустињске руже и гуштере.

Das licht von Kairo.
Das licht von Kairo.

Ваздух је сув, мучи ме жеђ,
кроз прозор уздаха гледам џамије.
Месец је ноћас као распукли нар,
осећам мир, не бојим се!

Das licht von Kairo.
Das licht von Kairo.

Вода и лед, језик и со,
прашњави друм за Каиро.
Пустињски јахач баца сабљу на пут.
Звезда и срп се састају.

Das licht von Kairo
Das licht von Kairo
Das licht von Kairo
Das licht von Kairo

У зору нестаје...
Нестаје...

НОВА ПЛОЧА

PHIL COLLINS – „HALLO I MUST BE GOING" (Atlantic – Suzy)

Када је певач Питер Гебријел напустио групу Џенесис, многи су сумњали у њихову даљу судбину и могућност да пронађу праву замену. Убрзо је постало јасно да сјајног певача група већ има у својим редовима – бубњара Фила Колинса. Од тада и Џенесис и Гебријел развијали су се својим посебним токовима, али је управо Фил Колинс човек који се комерцијалним успехом и слушаношћу највише наметнуо јавности захваљујући својим соло албумима „Face Value" и „Hallo, I Must Be Going". Осим као одличан певач, на овим плочама Колинс се представља као музичар широких интересовања доста различитих од Фила Колинса кога познајемо из рада са матичном групом. „Hallo i Must Be Going" је окренута „црном" звуку и мада не обилује хитовима заслужује да нађе место у дискотеци сваког љубитеља добре музике.

РОК ДАТУМ

27. јануар 1945.

Рођен је у Бирмингему, Енглеска, Ник Мејсн (Nick Mason) покретач групе Пинк Флојд. Популарни састав је настао из квартета Абдабс који је формиран на лондонском Универзитету од студената архитектуре. Данас Пинк Флојд делују повремено и више нису у сталној постави. Пре неки дан поставили су један фантастичан успех: већ 500 недеља њихов албум „Тамна страна месеца " (Dark Side Of The Moon) налази се на листи најпродаванијих LP плоча часописа Billboard.

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

РОК И КЊИЖЕВНОСТ

Ко каже да су рокери имуни на утицај озбиљне уметности? Присетите се само.

1. Клавијатуриста који је музички обрадио „Путовање у средиште земље" Жила Верна зове се:
   а) Кит Емерсон
   б) Рик Вејкмен
   в) Патрик Мораз
2. Први велики хит певачице Кејт Буш био је:
   а) „Бабушка"
   б) Оркански висови"
   в) „Звонар"
3. Група Јураја Хип добила је име по лику из романа писца:
   а) Чарлса Дикенса
   б) Данијела Дефоа
   в) Габријела Гарсије Маркеса
4. Која је наша група имала песму „Чекајући Годоа"
   а) Азра
   б) Булдожер
   в) Булевар
5. Ко је недавно тврдио да сваки дан напише по књигу („Every Day I Write A book")?
   а) Питер Гебријел
   б) Елвис Костело
   в) Драго Млинарец

☐

РЕШЕЊА: 1. б 2. б 3. в 4. в 5. б

КРАЉИЦА У СТУДИЈУ

Током 1983. године ништа се ново није чуло о групи Queen, ако изузмемо соло албум њиховог гитаристе Брајана Меја. Но, ево већ првих дана Орвелове године, Queen се враћају на светлост дана са албумом не претерано маштовитог назива „The Works" („Радови"). Плоча је снимана у Минхену, а сингл са песмом „Radio Ga Ga" (превод непотребан) коју је написао бубњар Роџер Тејлор већ се појавио на тржишту. Увелико се заказују и концерти за велику светску турнеју.

ИНТЕРВЈУ ИНТЕРВЈУ ИНТ

РОК

ЉУДИ КОЈИ РАДЕ MEN AT WORK

Једна од комерцијално најуспешнијих група прошле године били су аустралијски рокери Men At Work. Њихов први албум „Business As Usual" дуго је држао сам врх светских топ-листа, а наследник „Cargo" такође је на њима оставио запажен траг. Пред вама су делови разговора са клавијатуристом и саксофонистом састава, Грегом Хамом.

● Колико је стар материјал са албума "Business As Usual"?

– „Who Can It Be Now" је сасвим нова песма. „Down Under" и „Down By The Sea" направили смо на првој проби коју смо икад одржали!

● У последње време појавило се много група из Аустралије. Да ли је то тржиште са великом конкуренцијом?

– Да. Има страшно пуно бендова. У поређењу са популацијом, чини се да је свако у некој групи (смех). На пример, у Сиднеју суботом увече можеш чути концерте хиљаду група.

● Како објашњаваш популарност коју је стекла песма „Down Under"?

– Не знам. То је једна патриотска песма и јасно ми је зашто је постигла успех у Аустралији где су само због ње на наше концерте почели да долазе људи који иначе никада не би отишли на неки рок шоу. Али, зашто су за њом полудели и Немци или Американци? Очигледно више због „филинга" него због разумевања текста.

● Твоје глумачко искуство сигурно помаже групи да прави тако добре видео-спотове?

– Да... и Колин има искуства са театром (Колин Хеј – певач, гитариста и композитор – прим. ред.). Сви умемо да размишљамо о визуелизацији и сви се осећамо јако угодно пред камерама јер тачно знамо како желимо да се представимо.

● Са друге стране ваше песме су као створене за видео-спотове.

– Да, то је истина. Имају причу, наративне су и зато погодне да се направи сценарио који ће представити песму на хумористичан, забаван начин.

● Да ли мислиш да је видео важнији од радија за пробијање нове групе?

– Мислим да је тако све док спот истински представља песму и личности које су је створиле. Што више утицаја имају чланови групе на стварање спотова, више ће садржаја песме бити пренето кроз њега. Ако режисер каже: „Урадићу ово онако како ја хоћу!" то може бити врло лоше представљање

● Шта можеш рећи о другом албуму „Cargo"? Колико је он различит од претходног?

– Најстарија песма на плочи стара је око шест година, а најновија је написана за време самог снимања, тако да има разних ствари, нека врста мешавине. Између нових песама има више повезаности него што је то био случај са прошлим албумом. Ипак, и овај LP је још увек само гомила песама, а не некаква концептуална целина.

● Да ли вас је успех који сте постигли изненадио?

– Мислим да смо сви били веома изненађени, поготову када нам је тако добро кренуло у Америци. Сада смо спремни за нова изненађења.

ВИОЛИНА ЗА ПАЛЧИЋА

Градитељи виолина из западнонемачког градића Бубенрота познати су широм света: готово 40 одсто свих продатих виолина дело је њихових руку. Рекорд ових мајстора свакако је мини-виолина дугачка 3 cm а широка 0,50. Истина, има и један не баш занемарљив недостатак: на њој једино може да свира виолиниста који није виши од 8 cm. Ко зна, можда ће се градитељу једног лепог дана на прозору појавити симпатични Палчић са жељом да се окуша на „свом" инструменту.

ГРЕШКОМ – БЕЗ СЕМЕНА

Пре неколико година при експерименту у једној огледној пољопривредној станици у Јапану случајно је добијено грожђе без семена. Од тада у Јапану се обраћа посебна пажња гајењу воћа без семена, па су одгајене лубенице и диње без семенки. Може се само замислити како лепо и интересантно изгледа воће без семенки и како се фино једе. Осим што нема семенки, кора јапанске лубенице је врло танка, а сви делови слатки као „срце" лубенице.

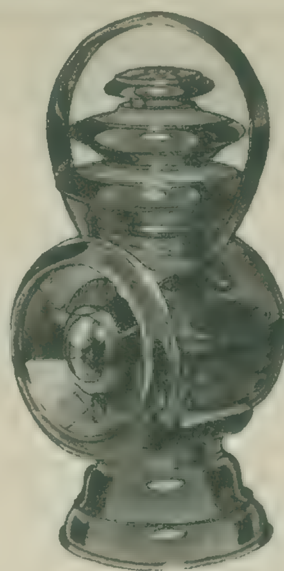

АСТРАГАН БОЈЕ ЈОРГОВАНА

У Туркменистану, југоисточно од Каспијског мора, на граници према Ирану и Авганистану, као и у Казахстану, северно и североисточно од Каспијског мора, гаје се чувене каракулске овце, црне боје, са кратким, дебелим реповима. Јагањци ових оваца стари три до пет дана имају сјајно крзно финих коврџа, познато под именом перзијанац који је врло скуп јер треба заклати тек рођено јагње, а често и – бремениту овцу – крзно нерођеног јагњета је на високој цени.

Последњих година казахстански научници успели су да добију астраган боје јоргована. Наиме, селекционари, биохемичари и технолози Научноистраживачког института за одгајивање оваца у Алма Ати, одгајили су нови сој црне астраганске овце који су назвали задаринским. Њене кожице су веома лепе и изразито коврџаве. Ова врста астраганског крзна донела је совјетским научницима међународно признање – Велику златну медаљу на сајму у Лајпцигу.

ИЗ СВЕТА АУТОМОБИЛИЗМА

С ЕТИКЕТОМ -ДУГОВЕЧАН

РАМЕ УЗ РАМЕ СА ПРОИЗВОЂАЧИМА ПРВИХ АУТОМОБИЛА У ЗАПАДНОЈ ЕВРОПИ СТАЈАЛО ЈЕ И НЕКОЛИКО РУСА. МОТОР ЛИТСКОЈЕВИХ КОЛА, НА ПРИМЕР, БИО ЈЕ ТОЛИКО ДОБАР ДА СЕ МОГАО КОРИСТИТИ ЧАК ВИШЕ ОД ДВЕ ГОДИНЕ, ШТО СЕ ТАДА СМАТРАЛО ЧУДОМ ДУГОВЕЧНОСТИ!

Детињство аутомобила није било срећно. Кад су се први пут појавиле на улицама и друмовима, „кочије без коња" су дочекане погрдама кочијаша и лавежом паса. Штавише, добронамерни људи су захтевали од власти да забрање кретање тим „пакленим, одвратним направама опасним по живот и имовину становника"!

Крајем прошлог века аутомобил је био искључиво занатски производ. Конструисањем су се бавили углавном занесењаци, а израдом и склапањем људи без великог смисла за пословност. Многи којима је он постао извор зараде – пропали су, успео је само мали број.

Али, године су пролазиле а аутомобил је незадрживо освајао свет. Владари, принчеви и војводе све су се радије фотографисали поред мерцедеса, ланчестера, реноа, кадилака, панара...

Ни новца ни купца

Из времена настанка аутомобила остала је и заблуда да су се његовом производњом бавили само људи на Западу. Русе и данас ретко ко помиње. А они не само да нису заостајали за Дајмлером, Бенцом, Пежоом, Де Дионом и другим конструкторима, него су појединим моделима чак одмицали! Друга је ствар што у царској Русији са претежно сиромашним сеоским становништвом није било купаца аутомобила, па индустрија није могла да се размаше и коначно стане на ноге.

Ни царска влада није имала слуха за производњу четвороточкаша. Фирме су оснивали домаћи богаташи, а чим би им новца понестало, удруживали су се са капиталом из иностранства. Тако су прва руска предузећа за склапање или израду делова аутомобила била „Брумил и Скавронски", „Дагс и Летнер" и неколико других. Аутомобил им је био споредан производ јер се на њему није зарађивало, годишње је израђивано једва неколико десетина кола.

Поред новца и купаца, шкрипало је и са радном снагом „која се разуме у аутомобил", а највише са алатом. Претежно се користио општепознати алат, а са њим није могло много да се учини.

Бољи дани, тако се бар веровало, дошли су 1904. када је основан „Г. А. Леснер енџиниринг". Управа је одмах позвала Бориса Лутскоја који је неколико година раније пекао конструкторско умеће код познатих произвођача у западној Европи – МАНА и Дајмлера. Лутској је прихватио понуду. Постављен је за консултанта, али је у ствари био главни „Леснеров" ослонац. Креирао је, преправљао, давао упутства радницима. Користио је искуства из света. Ипак, пројект је темељио на својим идејама. Радио је брзо. Већ исте године фирма „Леснер" започела

Путнички аутомобил Бориса Лутскоја из 1907. године који би данашњи љубитељи старих кола и те како пожелели. Четвороцилиндрични мотор нивео је снагу од 22 коњске снаге.

Лутскојев комби настао 1908. превозио је терет од „читаве" две тоне.

Најпознатији Лутскојев модел било је поштанско возило „скројено" 1905. са двоцилиндричним мотором од 8 коњских снага. Вредно је служило све до октобарске револуције.

је производњу аутомобила са мотором од 12 коњских снага, а следеће добила и прву велику поруџбину од поште у Санкт Петерсбургу: 14 затворених аутомобила за превоз пошиљки.

Поштански аутомобил је пројектован и склопљен за неколико месеци. Имао је мотор са два цилиндра и „јурио" брзином од 30 километара на час. Иако његов мењач код данашњег возача изазива смех, он је 1907. изложен на Првој међународној изложби аутомобила у Санкт Петерсбургу са етикетом – дуговечан! А тек мотор: трајао је дуже од две године, што се тада сматрало чудом од неуништивости.

Лутскојев поштански аутомобил виђао се у употреби све до октобарске револуције!

Рекорд – 13 модела!

Фирма „Леснер" је на изложби осим поштанског приказала и два путничка аутомобила са мотором од 32 и 90 коњских снага. Били су луксузни и лепи. Данас би због атрактивности и антиквитета вредели читаво богатство. Лутској је дао сугестију за каросерију свих својих аутомобила, али је она израђена у фабрици „Брајтигам" у Санкт Петерсбургу.

Иако је „Леснер" на изложби награђен Великом златном медаљом, од тога није могло да се живи. Производња је храмала јер није било довољно купаца. Очекивало се више када се Лутскојев аутомобил нашао у служби руских нафташа у Персији. Узалуд: купљена су само два-три аутомобила. Један је поручио и први министар руске владе.

И поред свега, у дирекцији нису посустајали. Лутској је храбрен и он је за само три године, између 1906. и 1909, пројектовао а фирма склопила путничке аутомобиле са мотором од 12, 22, 32 и 90 коњских снага, камионе од 1,2 и 2 тоне, комбије и аутобусе – укупно 13 модела! Тиме се није могао похвалити нико у Европи.

Остаће као бисер да је 90 Лутскојевих аутомобила имало мотор са шест цилиндара који ни данас није масовно примењен у Европи.

Истини за вољу, у „Леснеру" се није гладовало, али ни много напредовало. Фирма је покушала да заинтересује државни апарат за аутомобил. Очекивана је новчана и помоћ уопште. Од свега ништа.

Видећи да им се црно пише, улагачи капитала у „Леснер" одлучили су да дигну руке од аутомобила. После само пет година рада обустављена је производња. У ствари, улагачи су прошли као двојица Француза који су 1902. решили да аутомобилом нанине пут око света. Кренули су из Париза и преко Берлина, Варшаве и Москве стигли до Нижњег Новгорода. Ту је био крај – аутомобил није успео да пређе преко руских степа.

Миленко ТОДОРОВИЋ

АРТУР ПОРЏИЗ

МУВА МУВА МУВА МУВА МУВА

ЈЕДНА ЗУЈНЗАРА, ПОПУТ БЛИСТАВОГ САФИРА, СЛЕТЕЛА ЈЕ НА МРЕЖУ. ГЛЕДАО ЈЕ ЗАЧУЂЕН: НИКАКВА ПАНИКА, ФРЕНЕТИЧНО ТРЗАЊЕ И РЕСКО, ЗАПЛАШЕНО ЗУЈАЊЕ. МУВА СЕ ОДМАРАЛА НА МРЕЖИ.

Нешто мало после поднева човек је извадио Гајгеров бројач из торбе, укључио га и поставио на равну стену усред бујног меког травњака. Слушао је за тренутак његово слабо куцање, па га онда искључио. Нема разлога трошити батерије само да би чуо залутале космичке зраке и стално присутну нормалну радиоактивност. Досад није нашао ништа вредно пажње ни траг ниједне значајне руде.

Чучнувши распаковао је ручак: кувано јаје, хлеб, воће и термос црне кафе. Јео је брзо, али систематски, не остављајући мрвице. Навикао је да ручава у природи. Када је завршио, протегао се, легао на траву подбочивши се лактом и пијуцкао остатке кафе. Било је стварно угодно прилећи после шесточасовног хода кроз околну дивљину.

Док је лежао, поглед му се одједном задржа на сребрнастој мрежи, разапетој између две гранчице. Знао је да је господар ове савршене конструкције који тако чека плен, скривен негде у ћошку и да ишчекује. Испруженим краком додирује само једну нит мреже, која ће му попут примитивне телеграфске жице јавити вибрацијама да се жртва безнадежно уплела у лепљиве конце.

Ускоро га је угледао скривеног у дубини мреже са очима које су се оцртавале попут драгуља. Паук је стрпљиво чекао. Сањив после ручка, човек је размишљао о малом чуду природе: како је мрљица протоплазме, сићушна тачкица нервног ткива која представља пауков мозак знала вековима раније оно што је Еуклид открио. Пауци су древна раса. Столећима пре него што је човек проучио чудотворне и истанчане апстракције линија његове мреже, она је постојала, иста као данас, лелујајући се на поветарцу неког праисторијског летњег јутра.

Човек затрепта и тргну се из дремежа. Једна зунзара попут блиставог сафира метално плаве боје појавила се и слетела на мрежу. Диван примерак, помисли човек, савршено формиран, изванредно обојен и велики. Гледао је у инсекта зачуђен: где је уобичајена паника, френетично трзање и реско, заплашено зујање? Мува се одмарала на мрежи чудно равнодушна. Постојало је бар неколико објашњења: мува је или болесна или умире под притиском нових зараза које су уздрмале и најплодније врсте. Толико је неприродно мирна била ова мува да је паук, несвестан њеног слетања, и даље дремао у свом сеновитом углу. Међутим мува, ваљда из урођене глупости, дрмну мрежу само једном, али снажно. Њена јака крила залепршаше за часак и најзад се зачу продорно зујање. Човек уздахну и скоро дође у искушење да се умеша. Није било важно кад ће се мува одати јер би паук у сваком случају кренуо на рутинску инспекцију своје клопке! Уједно, човек је знао да је паук стари пријатељ људи, неуморни убица гадних инсеката, па није ред да му уништи мрежу и однесе ручак.

Паук је кренуо преко нити хитро и једна древна трагедија са унапред познатим завршетком требало је да се одигра пред човековим очима. На неколико центиметара испред плена паук је застао одмеравајући ситуацију. Човек је знао да плен нема начина да се одбрани јер ће га паук без милости напасти, обавити га свиленим концима и одвући у своје гнездо у стени да га тамо полако поједе.

Али, уместо да храбро нападне, паук се пажљиво и споро приближавао. Чудно! Изгледао је сумњичав према пасивности муве која га је очигледно бринула. Оклевајући милео је, па најзад, заборавивши на своје сумње кренуо брже према плену.

Тада човек постаде сведок невероватног и запањујућег развоја догађаја. Засенио га је метални сјај у тренутку када блистава бодља фантастичног мача излете из главе зунзаре и као прецизна муња прободе паука стварајући смртоносни мост који је везивао два инсекта. Човек се придигну, напет од изненађења. Зунзара са убиственом бодљом! То је једноставно немогуће! Зунзарина вилица је само јастук који упија течност као сунђер. Да ли је то уопште мува? Инсекти често имитирају један другог. Међутим, ово је мува са правим крилима и свим осталим. Ту није могло бити сумње.

Паук се укрутио. Човек зажали што нема бар лупу. Учини му се да је необични мач изишао не из уста већ из малог отвора на челу муве. Затим се мач повукао у своје лежиште, а паук остао непомичан на мрежи као јадна маса убијена у сопственој смртоносној клопци.

Човеку је једно било јасно: мора ухватити ову необичну муву. Ако и није нова врста, у шта је био готово сигуран, онда је сигурно веома ретка. Срећом, била је прилепљена за мрежу. То што је убила паука није могло да јој помогне. Човек је познавао челичну снагу тих еластичних конаца. Само веома јаки инсекти успевају да се из њих истргну. Пружио је палац и кажипрст. Само полако! Требало је да ослободи муву, а да је не пригњечи.

Зауставио се, скоро је додирујући, и пажљиво је посматрао. Осећао се нелагодно, помало уплашен: светлуцава мрља сијала се и пулсирала на плавом стомаку инсекта и поред јаке сунчеве светлости. Једва чујан звук допирао је од заробљене зунзаре. Узбуђен, поново се примакао, али када су му се прсти приближили, мува је са лакоћом узлетела вукући за собом растегљиве конце све док се нису прекинули и оставили велику рупу на мрежи. Човек је ипак био довољно брз и склопљеним шакама ухватио муву. Задовољно се осмехнуо. Међутим, заробљеник је зујао у његовим шакама дивљачком виталношћу која га је запрепашћивала. Јаукнуо је када га је снажна бол на длану натерала да и против своје воље отвори шаке. Зрак електронског плаветнила појавио се за тренутак, док је његов плен у правој линији узлетео према небу.

Испитивао је рану псујући. Била је љубичаста, а мали мехурићи већ су почели да је окружују. Није било знакова прободеног ткива. Очигледно, биће није употребило своју бодљу, него је једноставно избацило млаз отрова. Можда киселине? Рана је веома личила на гадну опекотину. До ђавола! Изгубио је право откриће - инсект који је сигурно нов за науку! Са мало више пажње могао га је ухватити.

Узнемирен и љут, устао је, спаковао своју торбу, махинално укључио Гајгеров бројач, коракнуо према удаљеним стенама и - остао скамењен. Уобичајено тихо куцкање заменио је гласан урлик, електронска грмљавина, која је могла да значи само једну ствар. Стајао је непомично посматрајући густу траву, потпуно збуњен. Намрштен, спустио је бројач на земљу. Чим је повукао руку, гласно чегртање се утишало. Чекао је, повијен, празног погледа. Одједном, сумња му се појавила у очима, схватање помешано са ужасом. Полагано је приближио инструменту рањени длан.

Гајгеров бројач поново је заурлао.

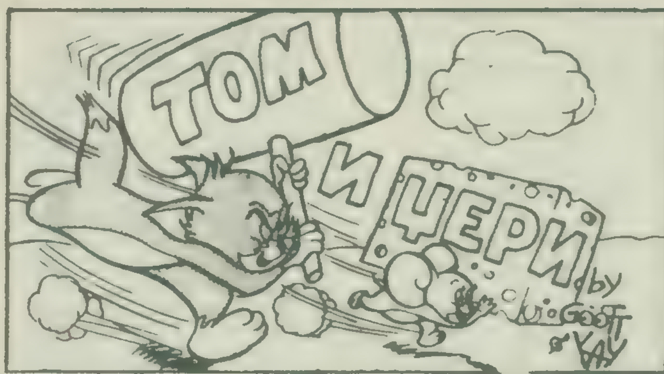
Далеко на небу, ван домашаја људског ока, један металноплави облак зујао је у правцу Земље.

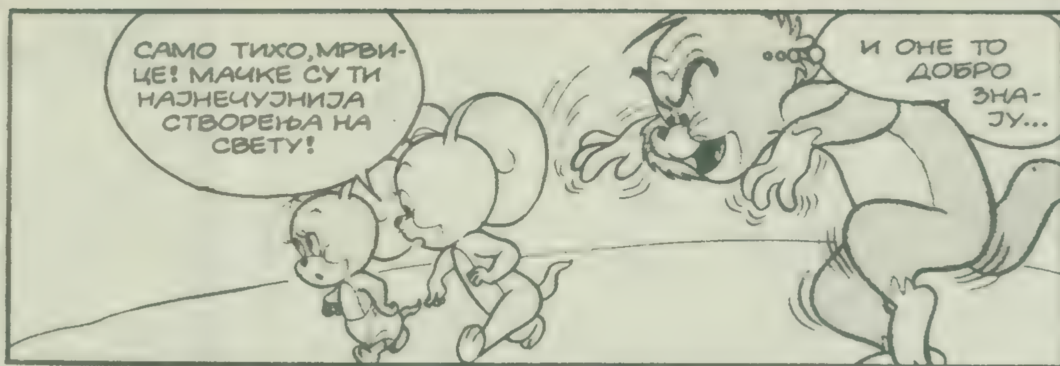
УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	ГРАД И ЛУКА НА ИРСКОМ МОРУ	ГРОБНА ЈАМА	ДЕО СВЕШТЕНИЧКЕ ОДЕЋЕ	МАЉА	УКРАСНА ПОСУДА	ИНСТРУМЕНТАЛНА КОМПОЗИЦИЈА	ОШТАР МАЛО САВИЈЕН НОЖ
ПОЗНАТА УЛИЦА У ЊУЈОРКУ							
ГРАД У АРГЕНТИНИ							
ВРСТА ЕКСПЛОЗИВА							
СТЕПЕНАСТИ ВОДОПАД							
ЗНАК ЗА ФОСФОР		НАТРИЈУМ / РЕШИТИ СПОР			ЗНАК ЗА СРЕБРО / ОСТАТИ САМ		
КАНТОН У ШВАЈЦАРСКОЈ				ПОСТАТИ ЧВРСТ КАО ЧЕЛИК		ИТАЛИЈАНСКА ПОРОДИЦА ГРАДИТЕЉА ВИОЛИНА	
КОЈИ ЈЕ ЛАКОГ СНА							
ЧИСТАЧИЦА	ЗНАК ЗА СЕКУНДУ		ЧАМАЦ ОД ЈЕЛОВИНЕ / УРЕДНОСТ				ЗНАК ЗА НИКАЛ
ОПРЕМЉЕН							
ИЗЛИТИ ИЗ ЈЕДНОГ У ДРУГИ СУД							
БИТИ У РАДНОМ ОДНОСУ							ЗМАЈ, АЖДАЈА
"ЕВЕНТУАЛНО"			КИНЕСКИ ПЕСНИК ЈАН / "ЛИТАР"			ЗНАК ЗА АР / ПРАВИТИ АЛУЗИЈЕ	
МУШКО ИМЕ							
КОЊ			МЛАДУНЧЕ КРАВА / ВРСТА ЈЕЛЕНА				
ЈЕДАР, КРЕПАК (МН.)					ПРИТОКА ЈЕНИСЕЈА / ИГРА		
"ИСТОК"		СТАРИ НАЗИВ ЉУБЉАНЕ		ЗНАК ЗА ПРИЈЕДОР / НАУКА О МОРАЛУ			ЗАГРЕБАЧКА ТВ СПИКЕРКА ЈАСМИНА
ВРСТА ДИРИЖАБЛА							
НЕПРОФЕСИОНАЛЦИ							
ЗОРАН КАЛИНИЋ	ОДРАЗ, СЛИКА						
ОБЕЛЕЖЈЕ, БЕЛЕГ					ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА		
НАШ ПРОСВЕТИТЕЉ ВУК							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: потреба, окретан, статика, потомак, Сапоро, о, нор, лан, одано, д, С, кугла, Та, Миа, идејно, прираст, Ана, ИА (Иво Андрић). Увац, РЦ, камила, усијати, витамин, аљ, Б, е, ветеран, авизери, Тимоти, ић, паша.

ТОМ
И ЏЕРИ

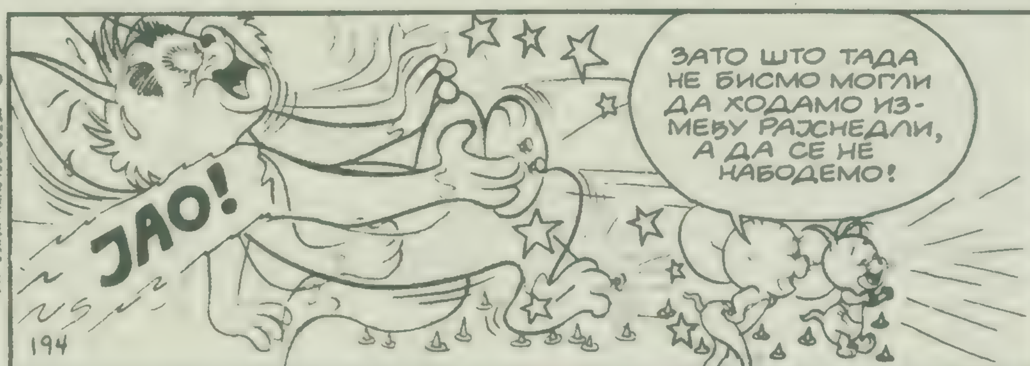

САМО ТИХО, МРВИЦЕ! МАЧКЕ СУ ТИ НАЈНЕЧУЈНИЈА СТВОРЕЊА НА СВЕТУ!
И ОНЕ ТО ДОБРО ЗНАЈУ...

НАЋУЉИ ДОБРО УШИ! ТЕ СПОДОБЕ СЕ ШУЊАЈУ К'О ДУХОВИ!
ХЕ-ХЕ...

НЕКАДА СУ ТУ, А ТИ ИХ УОПШТЕ НЕ ЧУЈЕШ...
ОБЈАСНИ МИ КАКО МОГУ ДА БУДУ ТАКО НЕЧУЈНЕ?

ЊИХОВЕ НОГЕ СУ ВЕЛИКЕ, АЛИ МЕКАНЕ...
ДА ЛАКШЕ ХВАТАЈУ МИШЕВЕ...
DIST EDITORS PRESS SERVICE INC

А ТЕК ШАПЕ...
ПА ТО ЗАИСТА НИЈЕ ФЕР! А ЗАШТО И МИШЕВИ НЕМАЈУ ТАКО ВЕЛИКЕ И МЕКАНЕ ШАПЕ?
© METRO-GOLDWYN-MAYER INC

JAO!
ЗАТО ШТО ТАДА НЕ БИСМО МОГЛИ ДА ХОДАМО ИЗМЕЂУ РАЈСНЕДЛИ, А ДА СЕ НЕ НАБОДЕМО!
194

ЏИМ ИЗ ЏУНГЛЕ: УЦЕНА

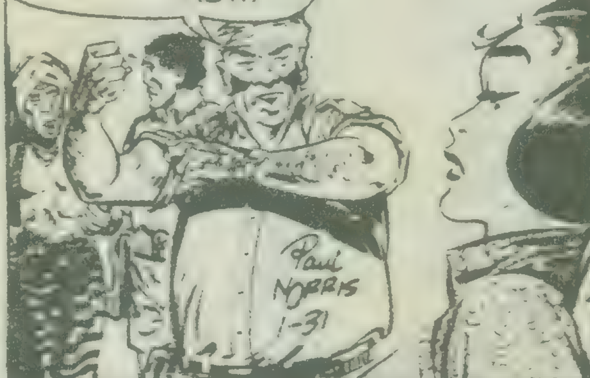
PAUL NORRIS

DON MOORE

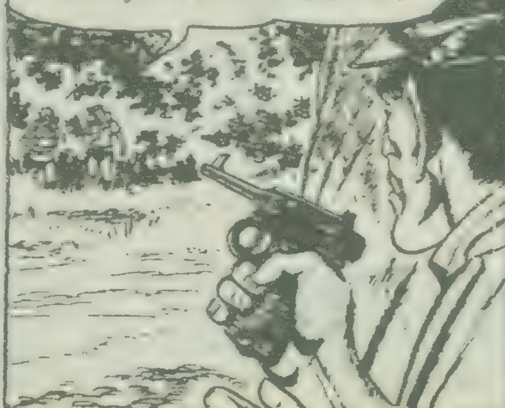

ИДУЋЕГ ПЕТКА: У ЗАКЛОНУ

ОНИ ЋЕ ЛЕТОВАТИ У ЈЕЛСИ

РЕЗУЛТАТИ ВЕЛИКОГ НАГРАДНОГ

МЕЂУ ДЕСЕТ ХИЉАДА ЦРТЕЖА ИЗ ЦЕЛЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ ЖИРИ ОДАБРАО ДЕСЕТ НАЈБОЉИХ ЧИЈИ СУ АУТОРИ ДОБИЛИ ЧЕТРНАЕСТОДНЕВНО ЛЕТОВАЊЕ НА ХВАРУ. ДОДЕЉЕНО ЈОШ 206 ПОЈЕДИНАЧНИХ И ТРИ ВРЕДНЕ НАГРАДЕ ЗА ШКОЛЕ.

Читаоци „Политикиног забавника" су на најлепши начин обележили сто педесету годишњицу рођења великог пријатеља деце Јована Јовановића — Змаја. На конкурс је стигло 10 182 цртежа од чега је 71 школа послала 5 548 а остали су стигли од појединаца.

Жири је имао тежак задатак и пуне руке посла. Требало је међу хиљадама цртежа од којих је сваки имао своју вредност изабрати 206 најбољих којима треба да припадну награде. Сваки учесник конкурса је уложио максимум труда да илуструје песму свог омиљеног песника, па редакција од свег срца честита сваком појединцу и свим школама које су учествовале на конкурсу.

Још нешто:

100 најбољих радова са овог конкурса моћи ћете да видите већ сутра на изложби у Дому пионира Београда која траје од 28. јануара до 11. фебруара 1984. године.

А сада ево и првих резултата

Жири у саставу Душко Радовић, књижевник, Џими Бајфорд, режисер, Ђорђе Ђорђевић, академски сликар и Вера Смиљанић, одговорни уредник „Политикиног забавника" прогласио је за десет најбољих цртеже које видите на овим странама. Њихови аутори су добили четрнаест дана летовања у Јелси на Хвару где ће бити гости Центра дечјих летовалишта и опоравилишта града Београда. Са добитницима ће ићи и један новинар „Политикиног забавника". Ево имена добитника прве награде: **Маријан Шишко**, Славонски Брод, **Веселинка Малешевић**, Црвенка, **Зринка Јуришић**, Теслић, **Зорка Миливојевић**, Ратково, **Јасмина Миљанић**, Барошевац, **Славица Јевтић**, Ваљево, **Горан Грозданић**, Црвенка, **Весна Калужа**, Сарајево, **Ненад Димитријевић**, Ваљево и **Марија Мишковић**, Београд

У ИДУЋЕМ БРОЈУ: ИМЕНА НАГРАЂЕНИХ ПОЈЕДИНАЦА И ШКОЛА

МАРИЈА МИШКОВИЋ
ученица 4. разреда Основне школе „Доситеј Обрадовић" Београд

ВЕСЕЛИНКА МАЛЕШЕВИЋ
ученица 6. разреда Основне школе „Вук Караџић", Црвенка

МАРИЈАН ШИШКО
ученик 6. разреда Основне школе „Ивана Брлић Мажуранић" Славонски Брод

КОНКУРСА „ИЛУСТРУЈТЕ ЈЕДНУ ЗМАЈЕВУ ПЕСМУ"

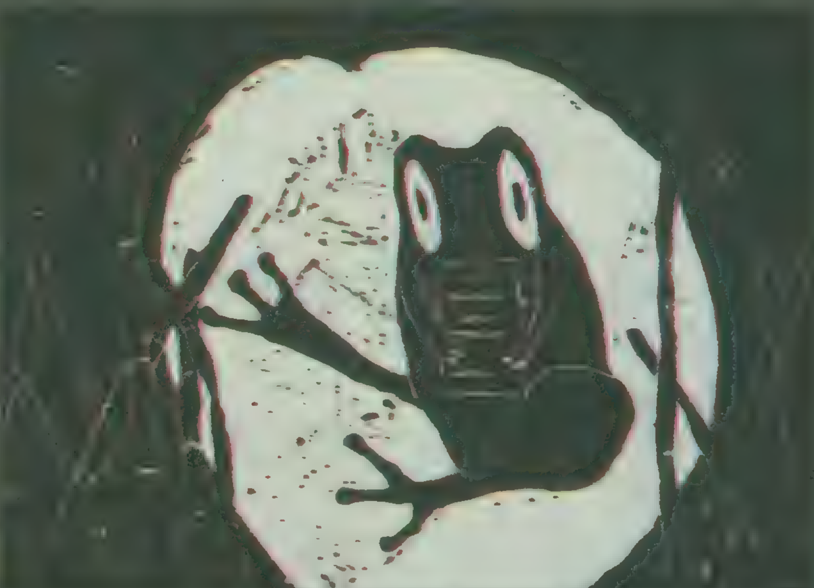
ЗОРКА МИЛИВОЈЕВИЋ,
ученица 6. разреда Основне школе
„Ратко Павловић-Ћићко"
Ратково

ВЕСНА КАЛУЖА,
ученица 3. разреда Основне школе
„Миљенко Цвитковић"
Сарајево

СЛАВИЦА ЈЕВТИЋ,
ученица 6. разреда Основне школе
„Миша Дудић"
Ваљево

НЕНАД ДИМИТРИЈЕВИЋ,
ученик 6. разреда Основне школе
„Миша Дудић"
Ваљево

ГОРАН ГРОЗДАНИЋ, ученик 2. разреда Основне школе
„Вук Караџић"
Црвенка

[illegible]
ученица 5. разреда Основне школе
„Браћа Рибар"
Теслић

БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29
11001

МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124

СОК ОД АГАВЕ

Моје прво питање је од чега се прави мекс''чко алкохолно пиће текила, а друго је да ли у подручју екватора постоји листопадно дрвеће?

ЗОРАН
Нови Сад

Текила је алкохолно пиће слично ракији, а прави се дестилацијом једне врсте кактуса – агаве (Agave Americana) која расте по целом Мексику, посебно у сувим пределима.

Међутим, у Мексику је много распрострањеније и популарније од текиле једно друго алкохолно пиће које се зове пулке. Оно се добија ферментацијом сока агаве.

У екваторијалном појасу расте листопадно дрвеће, али ове биљке тамо одбацују лишће преко лета које је у овим областима суво и топло, а олистају поново у току зиме, односно у време кишног и влажног периода.

СЛАТКИ КЛЕМПАВКО

Забавник читам већ неколико година и писао сам вам три пута, али ниједном нисте објавили моје писмо.

Добио сам на поклон малог вучјака са педигреом, али му се уши нису исправиле. Већ му је пет месеци а уши су му још клемпаве. Има ли помоћи?

Пуно поздрава

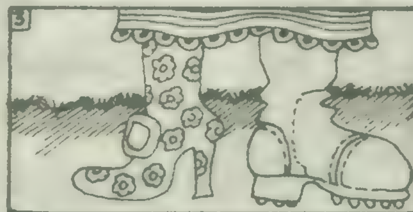
ГОРАН
Крагујевац

Није никакво чудо што се уши твог петомесечног вучјака нису исправиле јер оне тек треба да се усправе и то у шестом месецу. Ако се то не догоди и ако он остане клемпав, како сам кажеш, помоћи нема. Међутим, то није нека велика мана и не треба нимало да те брине. Твој љубимац неће моћи да иде на такмичења, али ће бити још симпатичнији и слађи управо због својих необичних ушију.

РАЗЛИЧИТЕ ЧИЗМЕ

Драга редакцијо,
Молим те да се моје писмо не нађе у кошу и да ми помогнеш. И сами знате да је обућа веома скупа.

а ја сам летос купила чизме у Бечу. Отпаковала сам их тек по повратку кући. Једна чизма је чисто бијела, а друга крем. Разлика у боји је веома уочљива и молим те да ми одговориш шта сада да радим?

МИРА АНТИЋ
Брчко

Пошто чизме свакако више не можеш да вратиш једино ти преостаје да их офарбаш. То можеш и сама да урадиш, али треба да набавиш посебну боју за кожу. Међутим, боље би било да чизме однесеш у радњу за бојење обуће, ако таква постоји у твом граду. Пошто је подлога светла, твоје чизме прихватиће сваку боју коју будеш одабрала.

УЗАЛУДНА ПОТРАГА

Твој сам редовни читалац и мислим да ћеш ми одговорити где и по којој цени могу да набавим следеће делове за мотор: клип за Т-15, клип и цилиндар за APN_4 – „Томос" и платине за APN_4 (за бели магнет). Унапред хвала.

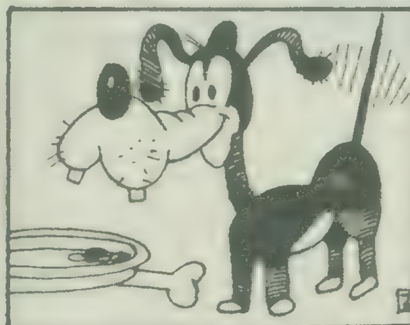
СЛОБОДАН МЕТКОВСКИ,
Куманово

Делове који су ти потребни тражили смо по београдским продавницама, али на жалост свуда су нам рекли да их већ дуже немају. Једино ти преостаје да се обратиш произвођачу на адресу: Товарна моторних возил ТОМОС, Шмарска 4, 66000 Копер.

ТРАПАВКО БЕЗ ПРЕЗИМЕНА

Драги Забавниче,
Много ме занима како се Шиља презива и која је он животиња. Надам се да ћеш ми одговорити на ово писмо јер твој загонетни јунак интересује и многе моје другове и другарице.

БОЈАНА
Београд

Право Шиљино име на енглеском, које му је наденуо његов творац Волт Дизни, јесте Гуфи (Goofy) што значи глуп, будаласт, несналажљив, а презимена – нема. Кумови код нас били су му Владислав Рибникар, директор „Политике" и Дуда Тимотијевић, новинар, који су му још пре рата дали име по једном раднику „Политике" јер је својим стасом, сав шпицаст и дугоног, највише одговарао овом цртаном јунаку.

Иначе, Шиља је заправо пас који се први пут појавио уз Микија, заједно са Пајом, још 1937. године у филму „Чистач сатова".

НЕ ЧЕКАЈ ВИШЕ!

Проблем због којег ти се обраћам је прилично стар. Пре 8 до 9 година један дечак ме је ударио каменом у десно око. У првом тренутку, сећам се, нисам могао ништа да видим. Касније, кад је бол прошао, могао сам да видим али не више онако лепо и јасно као пре већ мутно. Мада знам да је прошло доста времена и да можда више не може много да се учини да ми се вид побољша, молим те да ми објасниш шта се догодило и има ли ипак неких шанси да се нешто уради?

Љ. Б.
Скопље

Ударац камена у око може да доведе до веома озбиљних оштећења укључујући ту и перфорацију (пуцање) зида очне јабучице и губљење делова унутрашњих структура ока. Међутим, податак из твог писма да си извесно време после ударца поново могао да видиш, указује на чињеницу да је највероватније дошло до такозване контузионе повреде. Накнадни и постепени губитак вида до којег је дошло може да буде у вези са трауматском (контузионом) катарактом која постепено напредује и може да доведе до потпуног губитка вида. Зато је неопходно да се што пре обратиш очном лекару који ће извршити преглед и проценити да ли је погодан тренутак за операцију јер катаракта може да се отклони само хируршким путем.

МАСКИРАНЕ ПТИЦЕ

Нас занима да ли у нашим крајевима постоји врста птице певачице по имену штиглиц. Ако постоји, кажи нам нешто о њеном размножавању.

АДО и ЕДО
Мостар

Штиглиц или чешљугар како се још зове (Carduelis carduelis) спада у породицу зеба. То је лепа птица певачица са црвеном „маском" на глави и жутим перјем на крилима. Живи по читавој Европи, па и код нас, као и у неким деловима Африке и Азије. Штиглиц је веома спретна, немирна, паметна и лукава птица. Према људима је опрезна, плашљива само ако је човек прогони.

Гнезди се само једном у току лета. На јајима лежи женка и то

13–15 дана. Нежне младунце хране родитељи малим ларвама разних инсеката, а када птићи мало поодрасту добијају семенке брезе, јове или разних чичкова. Ове птичице, које се иначе веома лако припитомљавају, своје младе хране и у заточеништву. У кавезу их иначе људи веома радо држе због лепог певања у чему их превазилазе само славуји.

Ако желите у кавез да сместите пар штиглица, морате отворити четворе очи да то заиста буду мужјак и женка јер је веома тешко разликовати их само по боји перја. Основна особина по којој се мужјак разликује од женке јесте та што се црвена боја на глави по правилу спушта до испод очију (у сваком случају прелази њихову половину), а у женке се завршава изнад очију или једва допире до њихове половине. Код мужјака је перје око кљуна црно, а у женке сиво или мрко. Ако се дуне у мрко перје мужјакових груди, види се да је на делу према основи жутозеленкасто, а никад беличас-

Писмо недеље

ВЕЛИКО СРЦЕ

Радује нас што постоји начин да захвалимо човеку који је веома обрадовао сву децу Дома „Дринка Павловић" у Београду. Он се зове чика Жика из Балканске улице, има своју продавницу пљескавица. Питате се шта је он то учинио за нас?

Па ето, дан је био као и сви остали, али се завршио неуобичајено. Чика Жика је дошао са „Забавниковим" новинаром и донео нам 50 улазница за Зоолошки врт колико је дао и ваш новинар, али то није све – од чика Жике смо добили још и џепарац и сваком детету по врућу пљескавицу у лепињи. Алал вера, чика Жико!

Сад знамо зашто је увек гужва у Балканској улици испред чика Жикине продавнице – није то само због добрих пљескавица.

Хвала вам, чика Жико! Хвала што сте се сетили нас а ми ћемо се сећати Вас и онда када више не будемо деца.

Деца из Дома „Дринка Павловић" Косте Главинића 14, Београд

то и сиво какво је код женке. Такође је важно да парови буду смештени у довољно велики кавез који ће сунце снажно обасјавати неколико часова на дан јер се у противном јаје неће оплодити.

Штиглиц може да се укршта и са канаринком. За то треба одабрати штиглица који је у заточеништву најмање годину дана и који је презимио заједно са канаринком. Мужјаци који су дуже у кавезу искоришћавају нагон за парењем почев од друге половине априла. Штиглици ухваћени претходне године паре се у мају. Ваља знати још и то да штиглиц понекад хоће да поквари гнездо и у том случају препоручљиво је да се мужјак изнесе из кавеза чим женка снесе јаје. Мушки птићи, кад мало поодрасту, личе на канаринце док њихове сестрице личе на своје очеве. Овакви мужјаци мешанци су отпорнији, више певају него канаринци и штиглици, а њихова песма је занимљива мешавина песме њихових родитеља.

ЖИВАХАН И РАЗДРАЖЉИВ

Јављам ти се у нади да ћеш ми одговорити на моја питања. Молим те реци ми шта значе речи сангвиничан и колеричан?

ЉИЉАНА из Ивањице

Реч сангвиничан (од латинског sanguius, sanguinis што значи крв) означава човека окретног, живахног, снажног. То је човек који се радо заноси, ватреног је темперамента, раздражљиве и жестоке ћуди. Колеричан (од грчког kole – жуч) човек је жучан, напрасит, нагле ћуди, раздражљив и пргав који нагло плане, али брзо све заборави и смири се.

ИМЕ МИРА

Молим те да ми кажеш нешто о мом имену.

ИРЕНА, Вуковар

Ирена, или према руском Ирина, изведено је од грчке именице еирене што значи мир.

ЖЕДНЕ БИЉКЕ

У стану имам много биљака и желио бих знати колико дуго могу издржати без воде?

МИРЕЛ Сарајево

Начин и количина заливања биљака зависи од њихове врсте. Рецимо, кактуси не подносе сувише обилно заливање и без воде могу бити и петнаест до двадесет дана. Али, пошто нам ниси рекао које биљке у стану имаш, претпостављамо да су то оне разне пењачице, палме итд. које могу без воде да издрже највише два до три дана.

УПОРНОСТ ПРОТИВ СЕБОРЕЈЕ

Имам 15 година. Коса ми је веома масна и много опада. Док је била дуга, то се није дешавало. Сада ми се још и перута. Шта да радим да спречим претерано машћење косе?

СУЗИ, Кочани

Имам косу дугу 75 центиметара. Мама прети да ће ме ошишати јер је почела да ми опада. Пошто не желим да се шишам, молим те дај ми савет како да косу сачувам од опадања?

СЛАЂАНА Л., Краљево

Себореја коже на глави или, како то у свакодневном говору кажемо – масна коса, веома је распрострањено кожно обољење које настаје поремећајем у раду лојних жлезда. Себореја се јавља у облику појачаног лучења кожног лоја и може да буде, али не мора, праћена појавом перути. Осим што постају масне и сјајне, кожа и коса, добијају и прљав изглед и имају прилично непријатан мирис. У неким случајевима себореје, перутање може да буде јаче изражено од појаве масноће.

Лечење којим се баве дерматолози може да потраје дуго, чак и годинама. Основна сврха му је у одстрањивању сувишног лоја, перутања као и побољшању циркулације крви и отклањању неугодног мириса.

ПОДРШКА

Драга редакцијо.

Неугодно ме дојмила вијест о хаварији која је задесила вашу штампарију. Исто тако дирнула ме солидарност других штампарија из земље. Желим да чим прије оздраве озлијеђени радници и да ускоро санирате насталу штету.

Забавник читам од своје девете године, када је излазио само на ћирилици и коју сам добро научио баш из њега.

Сада ми је 37 година и Забавник, којега у Загребу популарно називамо ПОЛКАЧ, читам заједно са својим дванаестогодишњим сином.

Обојица га сматрамо „најбољим" достојним конкурентом сухопарних стрипова без писаних чланака који су преплавили тржиште. Концепција Забавника је управо таква да свако у њему може наћи оно што жели, барем дио.

Примите овим моју подршку и најболље жеље у 1984. години као и осталим које слиједе.

Ваш читалац ВЛАДИМИР ЛУДВИГ Загреб Волтино 38

НЕМА НИ У КАТАЛОГУ

Занима ме : ачење новчића чије ти отиске шаљем. Шта говоре ти хијероглифи? Кога представљају ликови на њима?

ЗВОНКО ПУХМАЈЕР, Приморска 8 Славонска Пожега

Ни у неколико највећих светских каталога нисмо нашли новац који би одговарао отисцима које си нам послао. Према томе, то што поседујеш су највероватније неке египатске медаље или плакете.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Петар Милатовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

Секретаријат:

Јованка Војвод ћ, Олгица Стаменић, Даринка Тодор иħ и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 276,00 динара, полугодишња 552,00 динара, годишња 1.104,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 552,00 динара, полугодишња 1.104,00 динара, годишња 2.208,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	35,–
СР НЕМАЧКА	DM	88,–
ШВАЈЦАРСКА	Šfr	75,–
ФРАНЦУСКА	Ffr	248,–
ШВЕДСКА	Škr	255,–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

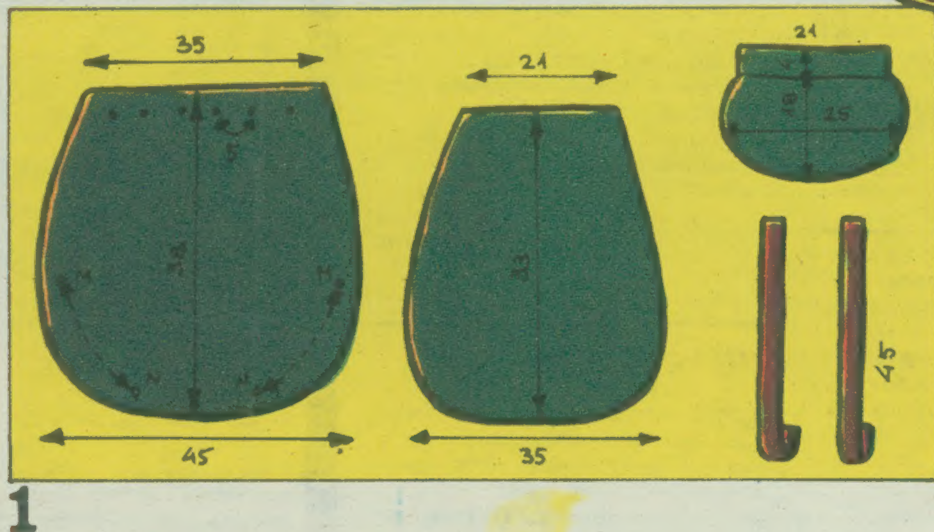
Цицин кутак

РУКСАК

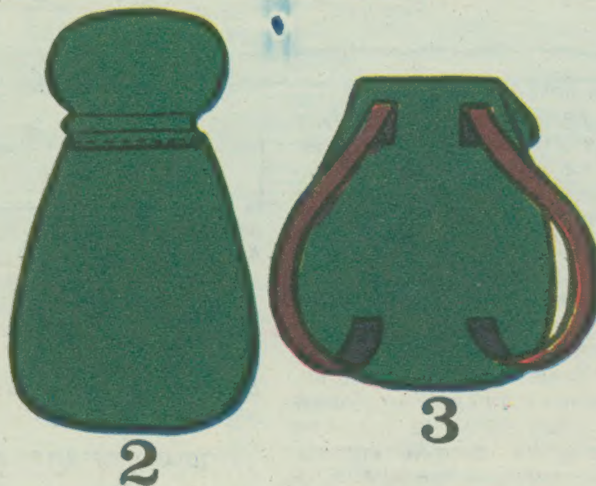
Мали руксак који можете да понесете на зимски распуст направите од непромочивог платна, мада може да се користи и свако друго чврсто платно, као што су тексас или кепер. Потребно вам је око 65 cm материјала једне ширине, 90 cm гуртне (траке од канапа) и 1 m памучог гајтана. На црт. 1 приказани су скројени делови руксака: А – предњи део, Б – задњи део, Ц – „поклопац" и Д – гуртне за нараменице. Најпре поклопац Ц зашијте за леђни део Б (црт. 2), а затим са лица зашијте гуртне као на црт. 3. То ће бити нараменице. Предњи део А наберите концем између тачака М и Н све док се доњи део предњег дела не поклопи по величини са леђним делом (црт. 4) па онда пришијте предњи део за леђни.

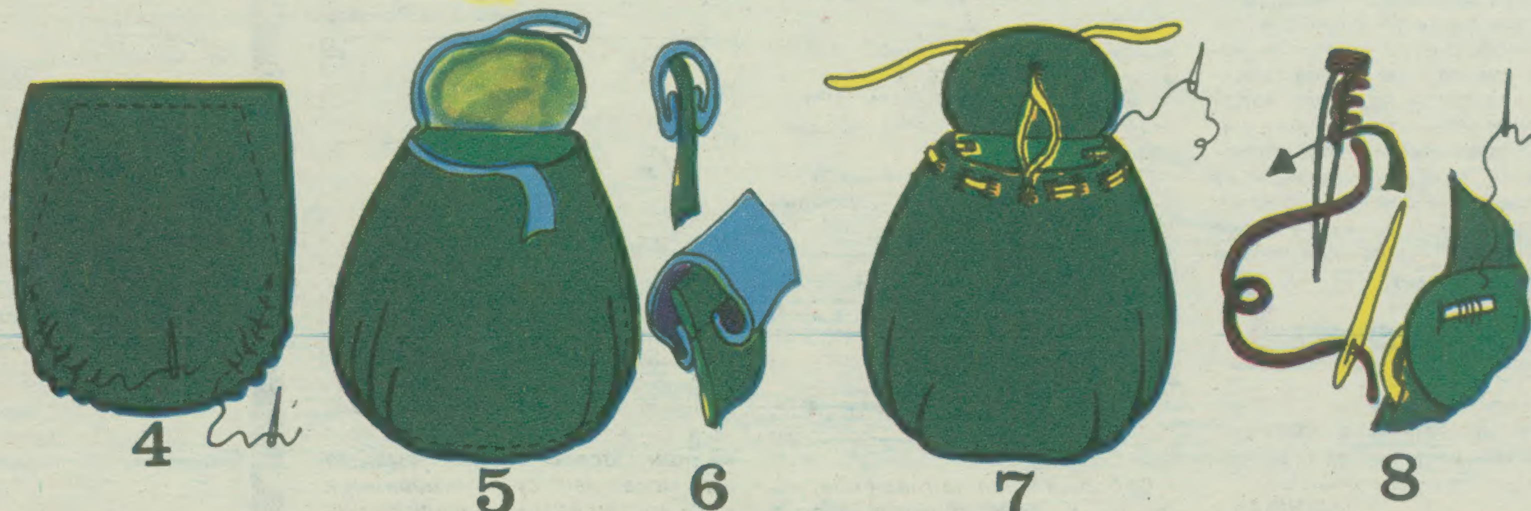
Поклопац и отвор паспулирајте као на црт. 5, а можете га и најједноставније порубити. Паспулирање је опшивање било готовом траком за паспул, било траком коју сами скројите, као што се види на црт. 6. Тачке на шеми А просеците и опшијте рупице, а једну рупицу обрадите и на средини поклопца. Кроз рупице провуците гајтан, па када напуните руксак затегните и завежите гајтан, па оба краја провуците кроз рупицу на поклопцу и на врх поклопца завежите чвор или машну. Друга два краја гајтана зашијте са унутрашње стране леђног дела испод поклопца. На црт. 7 види се како се провлачи гајтан кроз рупице и како се везује, а на црт. 8 како се обрађује рупица и како треба учврстити односно зашити крај гајтана на унутрашњој страни леђног дела торбе. Готова торба приказана је на црт. 9. Ако имате хоби бојице за текстил, испишите на руксаку своје име или иницијале.

9

1

2
3

4 5 6 7 8

СТАРО ЗНАЊЕ – НОВА НАУКА

ТРАГОЛОГИЈА

ТАКО БИ СЕ У ШАЉИВОМ ПРЕВОДУ МОГЛА НАЗВАТИ САСВИМ ОЗБИЉНА НАУКА КОЈА СЕ БАВИ ОТКРИВАЊЕМ И ЧИТАЊЕМ ТРАГОВА ДАВНО ИЗУМРЛИХ СТВОРЕЊА.

Ако на Земљи још постоје забачени и неистражени предели, то се може рећи за Параибу, област у срцу Бразила преко хиљаду километара удаљену од његове североисточне обале, а око три и по хиљаде километара од главног града. Тло Параибе је жуто, сасушено, блато испуцало од сунца, са покојим кактусом ту и тамо. Блато Параибе, међутим, није обично: претворило се у камен стар неких – 120 милиона година!

То су открила четири научника којима је овде већ месецима „радно место": они откривају трагове давно изумрлих животиња. Развили су научни метод у ваљда најстаријој науци за коју зна људски род, ихнологији како се данас зове проналажење и праћење трагова. Иако је нашим најдавнијим прецима уочавање трагова животиња било питање опстанка и преживљавања, за данашње ихнологе оно је занимљиво и значајно јер одиже нове и нове велове са тајни давно ишчезлог света.

Тако је у сушној и голој Параиби и откривено можда највеће налазиште трагова диносауруса и других животиња из њиховог времена. А за то треба захвалити Бразилцу Диожену де Алмеида Кампосу, Французу Филипу Такеу и Италијанима Ђузепу Леонардију и Ђанкарлу Лигабуеу.

Овде, у Бразилу који је тренутно последња станица научничке четворке – а њихово трагање за траговима траје већ деценију и то на терену од Сахаре до Патагоније и од Мадагаскара до Тајланда – искрсло је „лежиште" са стотинама, а можда и хиљадама отисака! А да чудо буде веће, ти трагови су остали за животињама о којима се ништа не зна јер никакви други фосилни остаци нису пронађени. Дакле – потпуно непознате животиње и то педесетак врста, за које се једино може закључити да су припадале диносаурусима.

Фотографије из катаклизме

Филип Таке објашњава:

– Или се пронађу фосили, или трагови, тако мора јер се формирају на различите начине: да би се сачувале кости животиња, потребно је да она буде брзо прекривена слојем седимента, а то се догађа, рецимо, у периоду киша када реке набујају и носе огромне количине песка. А да би се сачували трагови, обрнуто – потребно је да тло буде влажно и меко а да се затим дуго исушује, дуго пре него што га покрије слој песка који онда заувек сачува траг животињске стопе.

Међутим, и без остатака скелета научници могу много тога да „прочитају" из трагова. Ихнологија према њему може да одгонетне тежину животиња, њен облик тела и ногу, па чак и понашање у „друштву". Тако су у Параиби нађене стопе животиња самаца, док је у Боливији иста научничка четворка открила налазиште трагова праисторијских животиња самаца, док је у Боливији иста научничка четворка открила налазиште трагова праисторијских животиња које су живеле у већим или мањим групама. Ђанкарло Лигабеу описује то место овако:

– Разазнају се стопе шест диносауруса, четири велика и два мала, *који су ходали полагано један уз другога*. Били су то четвороношци, биљождери огромних телесина судећи по отисцима стопала дугим и по пола метра, а дубоким десетак центиметара!

А најстарији уопште откривен траг пронашао је Ђузепе Леонарди који већ десет година живи на самом југу Бразила, у држави Паранi:

– Имао сам срећу да тек што сам допутовао откријем у близини своје куће траг који је вероватно најстарији на свету. Потиче од пре 360 милиона година и као такав представља сигурно најстарији „фосил" уопште. Али, што је значајније, тај отисак који је припадао најстаријим водоземцима за које се до сада зна, указује на прелазак живота из мора на копно.

Било је то доба када је из океана израњало једно једино копно које се, по претпоставци, распукло и тако су настали континенти и архипелази. Траг водоземца од пре 360 милиона година – сачувао се, ето, из периода пре раздвајања тих огромних копнених маса, остао је нетакнут упркос толико снажним тектонским поремећајима! Треба ли боље илустрације за значај науке ихнологије? То је као да су сачуване фотографије кроз историју настајања живота на Земљи.

У Бразилу и Боливији научници су пронашли највише трагова давно ишчезлих животиња.

Живот у Долини диносауруса

А Јужна Америка представља џиновску „фототеку" тих окамењених „слајдова". По речима четворице ихнолога, баш у овом делу света могло је бити највише различитих врста диносауруса јер су пронађени трагови свих типова. Оставили су их и двоношци и четвороношци, месождери и биљоједи... Највише трагова на једном месту је, како смо рекли, у Параиби и Ђузепе Леонарди предлаже да се ово место претвори у национални парк и назове – Долина диносауруса.

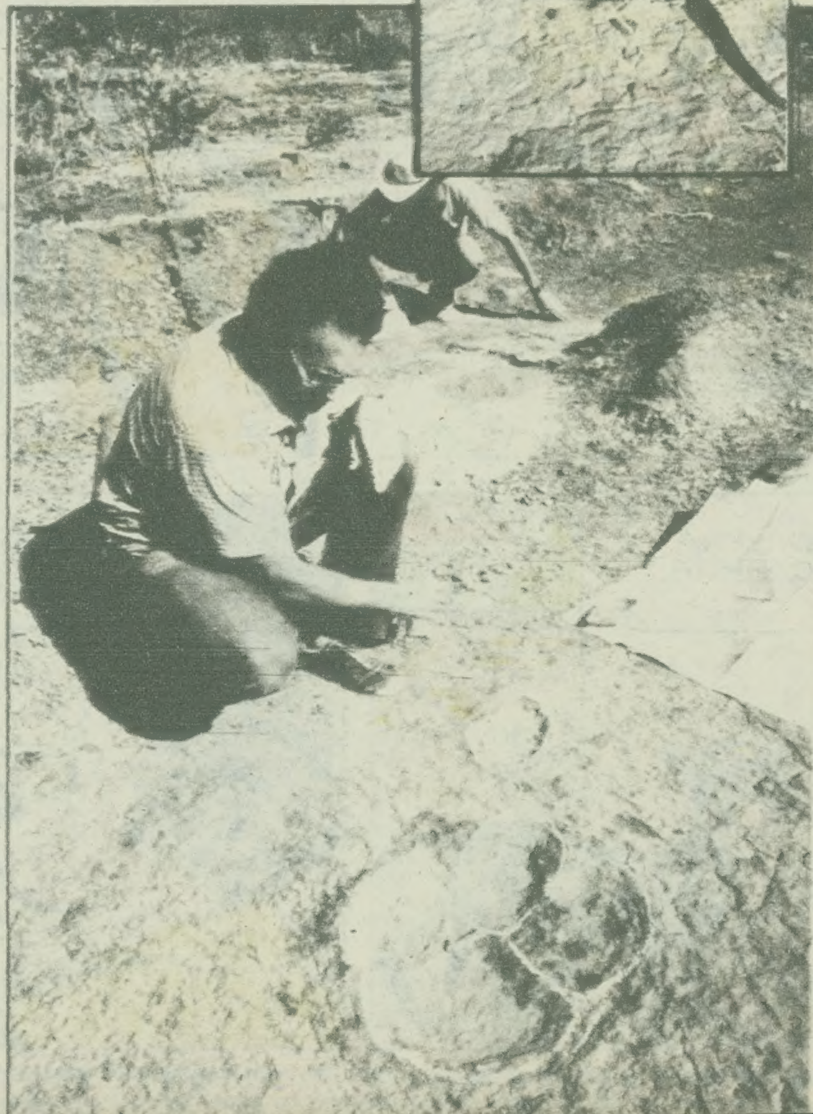
Иначе, прва уопште откривена фосилна стопа потиче са тла Северне Америке, из Конектиката. Пронашао ју је Плини Муди 1802. године, па се сматра да је то датум издвајања ихнологије као науке из општије палеонтологије која проучава све фосиле уопште.

Први научни опис једне фосилне стопе дело је шкотског научника Хенрија Данкана из 1828. године. Уследиле су бројне научне публикације али само у прво време, за ихнологију се некако брзо изгубило интересовање. Тек средином нашег века поново је оживело трагање за траговима древних бића, па иако је ова наука остала по страни у погледу публицитета, она је последњих деценија веома много допринела да се реконструишу поједине давно ишчезле карике еволуције.

Иначе, трагове није нимало лако „читати". Крупно откриће у томе учино је енглески палеонтолог Мек Нил Алексендер са универзитета у Лидсу који је пронашао математичку формулу по којој се израчунава брзина кретања животиње у зависности од величине отиска стопала и њиховог растојања. Отуда знамо да су се некадашњи месождери кретали брзином од 16 километара на час, а биљоједи – једва шест.

Тако се „статичном" сведочењу фосилних скелета све више придружују „динамични" сведоци, сведоци кретања животиње – њени трагови. Ђузепе Леонарди, заљубљен у свој посао то сажето изражава:

– Ако кости говоре о смрти, трагови говоре о животу!

Игувана дугачка метар „ухваћена" намером поред стопе свог праисторијског претка игуанодонта: разлика је очигледна!

Ђузепе Леонарди поред стопе стегосауруса у Параиби.

WALT DISNEY
МИКИ

КАКВО УЖИВАЊЕ! С ОВИМ НОВИМ НАОЧАРИМА ВИДИМ К'О ЗМАЈ!

ТАКВУ ПТИЧИЦУ БЕЗ НАОЧАРА РАНИЈЕ УОПШТЕ НЕ БИХ ВИДЕО!

ОДОХ ДА НАЂЕМ МАЛО ХРАНЕ! САД МИ НИСУ ПОТРЕБНЕ НАОЧА-РИ!

ГЛЕ, ГОСПОЂА ОРЛИККИН ГАРА СЕ ВРАТИО КУЋИ!

ИЗГЛЕДА ДА ЈЕ ГЛАДАН... НИЈЕ НИ ЧУДО ПОСЛЕ ТО-ЛИКЕ СКИТЊЕ!

НИШТА БОЉЕ ЗА МАЦУ ОД ТОПЛОГ МЛЕКА... ЈЕ Л' ДА, ГАРИЦЕ?
ЛИЗ! ЛИЗ!

ОВАЈ ГАРА МИ ЈЕ НЕШТО ЧУДАН! ДА НЕМАМ НАОЧАРИ, ЗАКЛЕО БИХ СЕ... ПА ЈА **И НЕМАМ** НАОЧАРИ!
8-15

?
ДЕЖУРНА БОЛНИЦА

ВЕСТИ ИЗ ГРАДА
ХРАБРИ ГРАЂАНИН УХВАТИО КРВОЛОЧНОГ ЦРНОГ ПАНТЕРА
WALT DISNEY